

ES Traveller

Eesti reisiajakiri 6/2012 • detsember-jaanuar • hind 3 € • ilmub 6 korda aastas

BRASIILIA

karneval Rios

9 771736 002002

ISSN 1736-0021

HIMAALAJAT avastamas **PARIISI** päevakroonika **MAKEDOONIA** munk ja klooster **UGANDA** võrratu eksootika **BRÜSSELI** kümme põhjust **LAPIMAALT** mootorsaaniga põhja **UTAH'** uhked maastikud **FALAFEL** Lähis-Ida suupiste **HELSINGI** poissmeestepidu **RISTSÕNA**

Audi hybrid

Homsest maailmast hoolides.

Audi A8 hybrid

Audi A6 hybrid

Audi Q5 hybrid quattro®

Audi Tallinn Paldiski mnt 100a **Telefon:** 611 2000 **E-mail:** tallinn@audi.ee
Audi Kuressaare Tallinna tn 61a **Telefon:** 453 0100 **E-mail:** kuressaare@audi.ee
Audi Pärnu Tallinna mnt 87e **Telefon:** 444 7130 **E-mail:** parnu@audi.ee

Audi Q5 hybrid quattro (180 kW/245 hj);
keskmise kütusekulu: 6,9 L/100 km;
keskmise CO₂ emissioon: 159 g/km

Audi A6 hybrid (180 kW/245 hj);
keskmise kütusekulu: 6,2 L/100 km;
keskmise CO₂ emissioon: 145 g/km

Audi A8 hybrid (180 kW/245 hj);
keskmise kütusekulu: 6,3 L/100 km;
keskmise CO₂ emissioon: 147 g/km

Millest seekord?

16

56

50

32

36

14 Kurioosum
Poissmeestepidu Soome moodi.

16 Himaalajas matkal
Hele-Mai Alamaa ronis igasuguse sissejuhatusega maailma katusele.

24 Rio de Janeiro karneval
Liis Kängsepa arust on karnevalil pakkuda enam kui kliiseed.

28 Pariis Samsung Galaxy Note II-ga
Moeajakirjanik Urmas Väljaotsa päevakroonika.

32 Pehme Aafrika, mis ei kõrveta
Ugandas põneva kohviku rajanud Siisi Saetalu kiidab ka loodust.

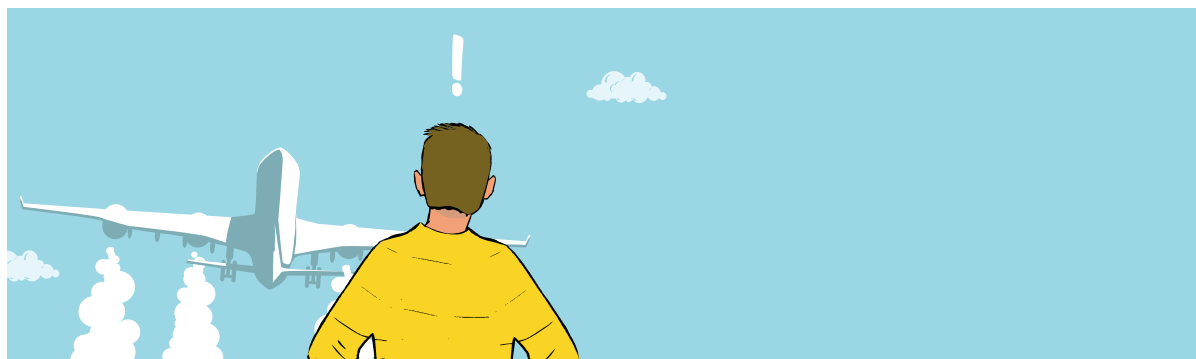
36 Munk ja tema klooster
Silvia Pärmann Makedoonia kõige ligipääsmatumas kloostris.

42 Brüsseli 10 põhjust minna
kui poliitika ja Pissiv Poiss ei paelu. Silvia Pärmanni valik.

50 Üle ääreta lumise välja
Annekreet Heinloo käis mootorsaaniga maailma äärel Põhja-Norras.

56 Kolm päeva saladusliku paistetuse otsas
Priit Pullerits kondas üksildasel San Rafael Swellil Utah' osariigis.

62 Kulinaarne reis
Falafel Tallinnas Sadama turul.

REIS POLE MÄNG

**SALVA24.EE KESKKONNAS
KINDLUSTAD KIIRELT JA SOODSALT**

 SALVA
KINDLUSTUS

TUTVU TINGIMUSTEGA VÕI
KÜSI LISAINFOT WWW.SALVA.EE

Olgu sul kogu aeg üks lennupilet taskus

Igäihel on mingid nõrkused, ühel kurjema sõltuvusena, teisel süütuma tujuparandajana. Meie aja inimestel on selleks sageli mugavuse ja meelelahutuse ostmise – on neid asju siis päriselt vaja või mitte nii väga –, aga tuju muutub sageli paremaks (kui sa just Eestis teatrisse ei lähe).

Viimase kuu jooksul olen näiteks oma elukvaliteeti tõstnud kolm aastat vanale sülearvutile uue aku ja topeltsuure mälu soetamisega. Rõõmustasin, et suutsin mitte poodi tormata uut Airi ostma, sest vana MacBook Pro kärab pärast putitamist ju küll. No ja siis veidi hiljem tõi koju ühed liiga kallid Red Wingi saapad, mis tuletasid kogu esimese nädala hõõrumisega meelde, et mul polnud tegelikult neid ikkagi tarvis, ammugi sellises isalt-pojale hinnaklassis. Küll aga ei kahetse ma, et ostsin oktoobri lõpus aastavahetuse kanti lennupiletid Hollandisse, tol hetkel teadmata, kas ma ka tegelikult minna saan.

Eestimaalane ootab tavaliselt suve ehk puhkust suurema osa aastast, kusagil oktoobri keskpaigast, mil sahisevad puulehed lõputu lörtsiga asenduvad, kuni lõga lõppemiseni ... mais. Kenamatel talvapäevadel ja pühade ajal leeveneb see igatsus vaid hetkeks. Ma avastasin nüüd aga, et kui sul on kusagile kasvõi pika nädalavahetuse jagu lennupileteid taskus, laseb see kaheksakuust ootusaega tublisti hakkida, sest ükskõik kui tüütu ja raske on tööl, koolis või kodus, lubab just piletite olemasolu midagigi toredat oodata.

Tundub ju vahel pärispuhkuse kõrval isegi paaripäevane tööreis tunni-paari kauguselegi pigem pääsemisena igapäevast üksnes seetõttu, et sa oled kusagil mujal. Näed teisi inimesi, loed teisi ajalehti, sööd teistsugust toitu, enamasti on seal soojemgi.

Nii et kui sul tekib järgmine kord sõprade või perega õhtul mõte, et lähleks kusa-gile, ära muretse, et oled ehk väikeses vines, vaid osta ja maksa piletite eest kohe ära! Hommikuse kahetsuse järel ootab sind hoopis mitu kuud täis lootust, et asjad polegi nii halvad, varsti saab natukesekski vaheldust ja seda enne juulit, mille saabumisest tundub ka maailmalõpp tõenäolisem.

Eriti hästi toimib see plaan just paar kuud ette, mitte spontaanselt järgmiseks nädalaks ostes – on rohkem seda õnnist ootusaega, ei pea üleöö vabu päevi kauplema ja lennud maksavad ka vähem. Kusjuures taskus olevad piletid motiveerivad tegelikult palju rohkem aega vabaks võtma, mis muidu tundub nii ilmvõimatu – ma olen oma tööl või peres ju ometi asendamatu!

Jah, ma tean, et tollal piletit ostes tundus reaalne, et kolm meie kandi lennufirmat lähevad korraka pankrotti ja ettevaatlik tarbija vaataks ainult mõne Läti spaa tuusikuid, aga no tõesti – kogu aeg midagi kartes ei jõuaks me milleski eriti kaugele. Lisaks saab end tänapäeval peagu kõige vastu ju kindlustada.

Lend maksis muide vähem kui saapad.

ALARI RAMMO,
Estraveller

KAANEFOTO

Vanessa Carvalho, CORBIS/SCANPIX

Eesti reisijakiri aastast 2000.
Ilmub veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Criteri VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteri.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern
KAARDID Helle-Mai Pedastsaar
RISTSÕNA GH Press

REKLAAM Nordicom, 5666 7770
reklaam@nordicom.ee

WWW.TELLIMINE.EE

12 kuud – 17 eurot
6 kuud – 8,60 eurot
otsekorraldusega – 2,9 eurot

Trükk Printall, trükiarv 10 600

Väljaandja, toimetajate ja autorite vastutus piiratud. Väljaandja ei vastuta teenusepakujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Internetis www.issuu.com/estraveller

Kui Sinu äriil pole piire, siis miks peaksid need olema Sinu pangal?

Tänapäeva üleilmastunud majanduses pole enam tavapäraseid riigipiire. Loeb ainult see, kuidas Sa suudad kinni haarata uutest võimalustest – ükskõik, kus Sa neid leiad. Just seetõttu loome meie uued standardid selle kohta, kuidas me mitmes riigis tegutsevaid kliente toetame ja teenindame.

Me oleme rajanud uue, veelgi kliendikesksema organisatsiooni, millel on nüüd igal pool üks ja sama nimi: Danske Bank. Tänu uuele struktuurile saame reageerida rahvusvahelise turu nõudmistele kiiremini ja paindlikumalt. Ning muidugi on meie klientidel sellest väga palju kasu. Vaata lisa newstandards.ee.

Danske Bank

New Standards

Londonis avatakse EL-i kõrgeim hoone

Veebruaris peaks Londonis avatama püramiidi-kujuline, 310 m kõrgune ja 95 korrusega klaas-torn The Shard. Külalised hakkavad pääsena killunimelise pilvelõhkuja vaateplatvormidele korrustel 68, 69 ja 72 ehk kõige kõrgemalt 244 m pealt. Lift jõuab sinna vähem kui minutiga.

Tunnise külastuse hinnad võivad aga ehmata rohkemgi kui enneolematu kõrgus ja vaade: kohapealt ostes üle 16-aastastele ligi 40 eurot, noorematele üle 20, internetist vastavalt veidi üle ja alla 30 euro. Tasuta saavad vaid alla kolmesed.

Müügiargumente on tornil aga küllaga,

The Shard on kõrgeim Euroopa Liidus valmis-ehitatud hoone, mida Euroopas üldse ületab vaid Moskvas valmiv Mercury City Tower oma 339 meetriga ja millele järgnevad kolm torni asuvad samuti Moskvas. Londonis endas jääb järgmine pilvelõhkuja Shardile alla enam kui 70 meetriga. Kes seda meeletust ometi rahastab? Araablased, loomulikult. Viimaste usureeglid seavad mõningaid piiranguid ka tulevastele rentnikele selles ülihoones, kuhu kolivad ärid, hotell, restoran jpm.

Lisainfo ja piletid
www.theviewfromtheshard.com.

The Shard

Tallink vahetab laeva

Jaauari lõpus asendab Tallink Helsingi vahet kündnud Baltic Princessi (see lillaka sigrimigri kujundusega) oma klassi suurima reisilaeva Silja Europaga. Firma põhjendab valikut esmajoones keskkonna- ja kütusesäästuga, kuna vanemat ja suuremat Silja Europat on ökonoomsem pidada lühemal otsal, Baltic Princessi omakorda Turu–Stockholmi vahel, kus ta veebruarist alustab. Tõtt-õelda on Silja suurim kajutite arvult, võtab korraga peale ka mitusada reisijat rohkem kui Princess, aga autosid mahub sinna pisut vähem.

Tallink

Qantas

Kaob maailma pikim lennuliin

Maailma pikima vahepeatuseeta lennuliini tiitel läheb loosi, sest Singapore Airlines on teatanud, et lõpetab lennud Singapurist Newarki (15 300 km) ja Los Angelesse. Edaspidi hakkavad pikima lennu tiitlit kandma Quantase ots Sydneyst Dallasesse (13 700 km) ja Delta oma Atlantast Johannesburgi. Milline on aga maailma lühim lennuühendus? Väidetavasti vältab üks Šotimaa saarte vaheline mõneteistkilomeetrine lend vaid kaks minutit, aga kui saared kõrvale jätta, on meie Tallinna–Helsingi ots kindlasti maailmarekordivääriline, kõrvad ei jõua lukku minna ega mingit muffinivaidlust tekkidagi.

Taevased sõnumid

FINNAIR tõhustab veelgi oma tegevust Aasia suunal ja alustab koostööd Malaysia Airlinesiga. Põhimõtteliselt tähendab see mugavust ja turvalisust eelkõige paberil – broneerid Finnairis lennud Tallinnast Kuala Lumpurisse samal piletil, aga vedajaks on Malaysian. Veebruarist saab Malaysian ka Oneworldi liikmeks. Finnairi teine hea liiniuudis on suvel algavad otse lennud Vietnami pealinna Hanoisse.

SAS teatas hiigelkärbetele vaatamata jõulisest laienemisest uuel aastal – 45 uut liini ja hulk graafikute tihendamisi. Algusega Stockholmist lisanduvad näiteks Innsbruck, Pula, Palermo, Cagliari, Thessaloniki, Tel Aviv, Priština ja Alanya, Göteborgist Nice; Kopenhaagenist osalt samad, aga ka San Francisco ja Budapest, Helsingist Pariis, Rooma, Praha, Genf jpm.

RYANAIR, kes sügisest lendab Tallinnast vaid Londonisse, Oslossse ja Milanosse, müüb suveks aga jälle lende ka Düsseldorf, Stock-

holmi, Dublinisse, Milanosse, Barcelonasse ja Manchesteri. Nagu ikka, on iirlastel ka mingi trikk varuks ehk järjekordne lisatasu. 2% broneeringu hinnast lisandub nüüd krediitkaarditasuna, millest pääseb Ryanairi ettemaksukaardiga Cash Passport. Kuus eurot administeerimistasu tuleb edaspidi otsa ... raske öelda isegi, mille eest.

FINNAIR muutis novembrist lennule registreerimise veel mugavamaks, teatud tingimustel peaaegu automaatseks, saates pardakaardid ise reisija nutitelefonile. Vaata oma Finnair Plusi profiil üle, aga ära loodagi, et see kõigis lennujaamades toimiks.

ESTONIAN AIRI uudistega hoiavad end kõik nagunii kursis, aga olgu veel kord meenutatud, et varem lubatud Thbilisi, Hannoveri, Göteborgi ja Londoni liine esialgu ei tule, väheneb Pariisi vahet käimise sagedus ja märtsis peatuvad lennud Viini. Kõigele vaatamata tuleb aga ikkagi julgustada Estonian Airi pileteid ostma, sest just see aitab firmal

elus püsida ja kui veel mõni liin tõesti kinni pannakse, siis selle raha saab ju ikka tagasi – või vähemalt uue pileti asemele.

AIR BALTIC lisas novembrist lende paljudel olulisematel liinidel, muuhulgas saab tihedamalt Münchenisse, kuhu Lufthansa enam järgmisest suvehooajast Eestist ei lenda.

LUFTHANSA kompenseerib Baierimaa kaotamisele, kahekordistades lende Frankfurti suunal. Viimane tähendab küll, et ühe asemel lennatakse iga päev kaks korda, lisandub varahommikune väljumine Tallinnast ja naasmine päris õhtul.

FINNAIRist veel viimane uudis – uued piletitüübid. Firma sõnul minna asjad lihtsamaks, aga kokku on neid tüüpe detsembrist viis ja nende nimesid ei suuda keegi meelde jätta nagu Estonian Airi omasidki. Senine äriklass jaguneb nüüd kaheks, turistiklass kolmeks. Nii et jälgige hoolikalt, mida piletid täpselt hõlmavad, eriti neid kombineerides.

N
NERO
RESTAURANT & BAR

PÕNEVAD MAITSEELAMUSED
JA OOTAMATUD KOOSLUSED

Tere tulemast
restorani Nero!

E-P
12:00 - 23:00

Tunne end nagu kodus!

Kas oled kunagi reisil olles mõelnud, mis tunne oleks olla tõeline pariisitar või hoopis oliivikasvataja Sitsiilia päikese all? Või kas seal soojal, ojadena voolava veini maal Hispaania väikekülas üldse saab muresid olla? Aga proovi järele!

Üks maailma lahedamaid reisikorraldajaid G Adventures pakub võimalust veeta nädal näiteks Sitsiilia väikesaarel, elades nagu kohalik. Reisitoodete sari "Tunne end nagu kodus" on loodud just neile, kes tahavad kohalikule elule võimalikult lähedale pääseda, aga päris omal käel rännata ei taha või ei söanda. Majutus neil reisidel on korraldatud kas kohalike inimeste kodudes või majades, mis on külastatavale piirkonnale lihtsalt väga iseloomulikud.

Tahaksid elada Mongoolia jurtas või Costa Rica rannamajas? Toscana talus või võluvas villas Amalfi rannikul? Kõik see on võimalik ja sihtkohti on veel palju.

Uuri lähemalt www.estravel.ee/kodus ja tunne end nagu kodus.

Paulo Philippidis

Mike Crane / Tourism Whistler

Midagi uut suusasnobile

Viimastes Estravellerides oleme kirjutanud selleaastastest suusareisidest, kuid põhjust kirjutamiseks on veel. Nimelt leiab Estraveli suusasihtkohtade valikust sellel aastal uudisena ka USA ja Kanada suusakeskused, Whistleri kuurort Kanadas ning Aspen Ameerika Ühendriikides on neist kahtlemata tuntuimad.

USA suusakeskused pakuvad totaalset teistsugust kogemust kui vanad head Euroopa suusamäed. Atmosfäär on vabameelsem ning kogenumal ja uudseid elamusi otsival suusatajal on seal huvitavam, sest *off-piste* kohti on palju. Samuti on suusakuurortides hästi palju teha ka pärast suusatamist või suusatamise asemel, sealt leiab kinosid, ostukeskusi jms.

Alusta Põhja-Ameerika suusakuurortidega tutvumist www.estravel.ee/usa-suusakuurordid.

Kingitused reisibüroost

Moes on kinkida elamusi, mitte asju. Kõige lihtsam on seda teha mõne kinkekaardi kujul – olgu teatrietendus, kontsert või spaamõnud. Aga kust spaakinkekaarti saab, kui spaasse kohale minna pole aega? Näiteks oma reisibüroost!

Estravelis on peale kõikvõimalike reise teenuste saadaval ka lai valik Eesti spaahotellide kinkekaarte, kõik mugavalt ühes kohas ostmiseks koos. Siseturismile spetsialiseerunud reisikonsultandid jagavad vajadusel soovitusi, kus spaas on midagi huvitavat toimumas. Näiteks Grand Rose'is Kuressaares ja Viimsi spaas Tallinna külje all saab nüüd osaleda saunariituaalides, mis muudavad saunaskäigu hoopis uutemoodi kogemuseks, Rakveres Aqva spaas on aga lõppemas juurdeehitus, mille käigus suureneb hotellitubade arv.

Estraveli valikus on hetkel Laulasmaa Spa, Pühajärve Spa & Puhkekeskuse, Aqva Hotelli & Spa ning Georg Ots Spa, Grand Rose Spa ja Viimsi Spa kinkekaarte, mille väärtused jäävad 20 ja 100 euro vahele. Peale spaakinkekaartide pakub Estravel ka oma näoga kinkekaarte, mida võib kasutada ükskõik millise Estraveli toote või teenuse ostuks. Reisikinkekaardid on saadaval soovitud summas alates 10 eurost.

Mis aga kingitagemise eriti mugavaks teeb, on see, et kinkekaardi ostuks ei ole vaja isegi kohale tulla. Suuremates büroodes on need ka kohapeal müügil, aga mugavam on tellida kinkekaart meili teel ja paluda see kulleril kohale toimetada – nii nagu pakapikud ikka teevad. Lähemat infot küsi siseturism@estravel.ee.

UUS RENAULT CLIO

MEELDEJÄÄV ESIMESEST PILGUST. ALATISEKS.

- KESKMINE KÜTUSEKULU 3,2 L/100 KM
- MOOTOR ENERGY dCI 90 HJ
- 5 TÄRNI Euro NCAP TURVALISUSTESTIS
- MULTIMEEDIA PUUTEKRAAN
- 83 g CO₂ / KM

www.abcmotors.ee www.citymotors.ee

5
AASTAT
GARANTII
100 000 km

RENAULT CLIO.
GOLDEN STEERING WHEEL 2012 VÕITJA.

AEG MUUTUSTEKS

ABC MOTORS AS: PALDISKI MNT 105, TALLINN; **PEREAUTO:** TALLINNA MNT 82, PÄRNU; **RAEL:** TALLINNA MNT 97, VILJANDI;
WIRU AUTO: KREUTZWALDI 5B, RAKVERE; **TRADILO:** TALLINNA MNT 73, HAAPSALU. **CITY MOTORS AS:** STAADIONI 1, TALLINN; JÕE 9A,
TARTU; **WARMA AUTO:** PIKK 59, KURESSAARE; **ALBION MOTORS:** KERESSE 40G, NARVA.

OPTIMEERITUD VERSIOON. KÜTUSEKULU (KOMBINEERITUD SÕIDITSÜKLIS) SERTIFITSEERITUD. 2012. AASTAL SAI RENAULT CLIO ENERGY TCE 90 HJ EXPRESSION VIIE TÄRNI REITINGU EURONCAP TURVALISUSTESTIS.

Helsingi

Disainiaasta lõpetuseks avati detsembri alguses Soome Arhitektuurimuuseumis näitus **"UNBUILT HELSINKI"**, mis esitleb rohkem või vähem tuntud tegemata jäänud projekte. Kõigil neil on aga jutustada oma lugu sellest, milline võinuks linn praegu olla. Näitus jääb avatuks 24. veebruarini ja muuseum asub Kasarminkatu 24.

Ka on lahe taga tulemas mõned toredad kontserdid. 4. veebruaril esineb Helsingi südalinnas Tavastia klubis kõmri komeet **MARI-NA AND THE DIAMONDS** (kaks päeva hiljem ka Riias), 19. veebruaril Hartwall Arenal aga maailma parimate kidrameeste hulka arvatav Paul Hudson. Ah, kes? **SLASH!**

Riku Pihlanto / Visit Finland

Juri Kajund

Peterburi

Laupäeval, 12. jaanuaril toimub Venemaal midagi ajaloolist – üle mitmekümne aasta naaseb impeeriumi lavale 80ndate superstaar, kelleks pole ei keegi muu kui meie **TÖNIS MÄGI**. Sedakorda aga mitte masside kätele viskudes, vaid kontsert toimub Peterburi Jaani kirikus ja see on osa Eestiski ringlevast turist "Jäljed", kus Mägi koos Maire Eliste laululastega esitab uues kuues oma loomingu paremikku. Venemaa reklaamides kohtate kontserti ilmselt küll nime all "Ostanavite muzöku!". Kindlasti südamlük soojendus suurtele ja väikestele, aprillis tuleb ju Piiterisse ka **JUSTIN BIEBER**. Jaani kirik asub aadressil Dekabristide 54a, piletite kohta küsi info@jaanikirik.ru.

Kui juba Peterburis oled, jõuad veel 15. jaanuarini Ermitaaži rajatavasse uue kunsti ossa vaatama multitalendi **DMITRI PRIGOV** (1940–2007) tööde suuremat näitust, millega muuseum pööras mullusel Veneetsia biennaalil esimest korda ette oma moodsama palge. Nüüd Venemaal nähtav väljapanek avati novembris suurejoonelise ürituste-sarjaga, oli Prigov ju ka luuletaja, skulptor, näitleja, arhitekt ja mida kõike. Üks tuba peaks Ermitaažis ka edaspidi talle pühendatuks jääma.

RIIA

Lätti tulevad aga esinema täiesti uskumatud matsud minevikust. 5. jaanuaril astub Riga Arena lavale omaaegne Itaalia hurmur, tänaseks 69-aastane **AL BANO "FELICITÁ" CARRISI**. Kunagisest partnerist elul ja laval Romina Powerist on maestro juba ammu lahutanud, nüüd saadab teda laval tema tütar Romina Carrisi. Järgmisel Itaalia-reisil võid üles otsida aga Albano veinimõisa, kusagil seal kontsa peal.

Samal päeval üritavad lätlased lüüa ka maailmarekordit, väites end esimesena maailmas tähistavat **SHERLOCK HOLMESI** sünnipäeva. Alustati sellega juba mullu, kui detektiiv saanuks biograafide andmetel 158-aastaseks. Riia kasutab nimelt nutikalt ära fakti, et Igor Maslennikov väntas seal oma siinkandis kultuslikuks saanud Lenfilmi sarja Holmesi ja Watsoni seiklustest ja Riias ongi oma Baker Street (Jauniela). Vaata päeva kava www.holmes.lv.

Amokly | Dreamstime.com

ERIPAKKUMINE VENETSUEELASSE al 920 €

Uudisena pakume individuaalreise Venetsueelasse:

Kosutav rannapuhkus Margarital, hind algab **920 €** (lend ja majutus 10 ööd koos hommikusöögiga).

Ehedad elamused Orinoco deltast ja rannapuhkus Margarital, hind alates **1 380 €** (lend, 3-päevane Orinoco delta loodusmatk, majutus 8 ööd Margarital koos hommikusöögiga).

Kiirusta! Soodsama hinnaklassi kohti jagub vaid kiirematele!

Lisainfo ja broneerimine tel **6819 977, 5166 875**
fixideed@fixideed.ee

Tekst ja pilt **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Poissmeestepidu Soome moodi

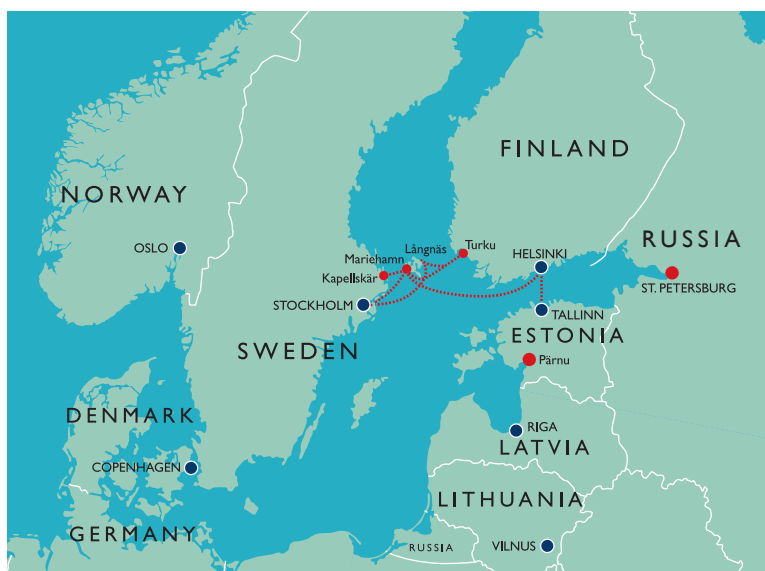
Helsingi Lõunasadam veebruarihommikul kell 10. Jalutan Vikingi laevalt Esplanaadi poole ning märkan jääl kõndimas punast kogu. Järgmisel hetkel vajub ta vööni sisse, ent upitab end taas jääsupile ning rühib järjekindlalt laevade purustatud jääd pidi edasi.

Päästeõppus? Ei, poissmeestepidu. Teisel kaldal elab ponnistustele kaasa häälekas seltskond, kail ootavad pudel viina ning tops. Vapra viimast päeva poissmehestaatuses roomaja tee päästva napsu poole kulgeb vaevaliselt, ent tingimustekohases varustuses turvaliselt. Läheduses passiv politsei ei sekku – milleks tekitada liigset elevust.

Tere tulemast Viking Line'i maailma!

- Alati parimad pakkumised:
- Päevakruisid
- Autopaketid
- Liinireisid
- Hotellipaketid

Avatud uus müügiesindus otse Tallinna südalinnas, aadressil Hobujaama 4.
Info ja broneerimine telefonil 1719 või booking.estonia@vikingline.com

VIKING LINE

www.vikingline.ee

Nepal

Hele-Mai Alamaa on fotograaf, ajakirjanik ja kokandushuviline, aga mägede mõttes täielik koduperenaine, kes ronis igasuguse sissejuhatusega koos sõbrannaga maailma katusele. Ka pärast kõiki vintsutusi leiab ta, et ikka ja alati tuleb võtta kätte ja lihtsalt minna.

Tervitused sulle, Mr Croissant!

Tekst ja pildid **HELE-MAI ALAMAA**

Tegelikult tahaks Nepali-reis korralikku ettevalmistusaega, lugemist, uurimist ja treenimist. Himaalaja on ju mägimatka- jate absoluutne paradiis, kus asub 14-st maailma üle 8000-meetrisest tipust kaheksa, sealhulgas 8488-meetrine Džomolungma, mis alistanud siiani vaid kolmele eesti soost mehele. Kogu Nepali territooriumist paikneb 40% kõrgemal kui 3000 meetrit, lisaks mägedele meelitavad Nepali ka pühad paigad, stuupad, templid, kloostrid, eneseleidmise rajad ja suurepärane toit.

MA TEADSIN, MIS ON HAIGUS mägele järele, ja nüüd tean pisut sedagi, mis on mäehaigus. Keskkooli ajal olin kõva matkahun, Nõukogude Liidus sai usinalt vallutatud kurusid ja käidud turiaadidel, istutud neljapäeva öhtuti Noorte Turistide Majas, õpitud sõlmi ja joodud õunakooreteed. Õibitud 30 miinuskraadiga sõjaväetelkides tunniajaste valvekordadega ja peidetud samblla alla punnsil- madega kalapäid konservist “Peipsi tint tomatis” – ühest ebameeldivamast söögist, mida ma oma noores eas olin näinud.

“Nüüd on aastad läinud ...” 20 pikka aastat ei olnud ma pärismägedes käinud. Küll oli vaja tööd teha, küll olid armuprobleemid, siis vaja järjest lapsi kasvatada. Kuidagi ei pääsenud, kuni ühel heal päeval tuli sõbranna Katrin Sipelgaga mõte, et lähme kahekesi. Ei ole vaja ennast kellegagi sobitada, ei ole vaja aegu klapitada ... vai-mus-tav! Aga kuhu siis minna?

“Nepali? Kahekesi? Cho La Passile? 5330 meetrile treenimata? Hullud olete peast! Miks? Te ei tee seda ära. Tallinna lennujaamas soovitan sul juba kassid alla panna,” olid sõbrad pehmelt öeldes skeptilised. Mina ei pelga, lihtsalt ei tea, mida oodata. Ei jää aega asja uurida ka ega oma füüsilist vormi parandada. On valida, kas minna nii, nagu oleme (trennipagasis lõputu tubade koristamine, kolme lapse logistika koolide, trennide, lasteaedade vahel, lifti asemel trepi valimine, fo-

tograafi füüsiline töö), või üldse minemata jätta. Piletid pea kolmeks nädalaks ostame kiirelt ära. Ikka sellepärast, et mitte ümber mõelda.

ELU KULGEB NAGU UNES ja järgmine peatus on Kathmandu – kitsas, kitsas, kitsas, tolmune, käre- rohke, sudune ja must. Aga väga, väga ilus! Imeb sind endasse juba esimesest hetkest. Vot just siin ma tahaksin elada, kasvõi mõnda aega. Kuna aega on meil vähe ja siht silme ees, pöördume kõikide eestlaste hea sõbra reisikorraldaja Nava poole, kel on Kathmandu vanalinnas Thamelis *office*. Navaga uurime marsuute. Kindlasti tuleb teha üks siselend Luklasse, muidu marsid kaks nädalat üles-alla, enne kui jõuad sinna, kust üldse minema hakata. Või siis sõidad 12 tundi kohutava bussiloksuga (õnne- tused mägedes on ülimalt tavalised) Jirisse ja käid veel nädala üles-alla. Ja uskuge või mitte, vahemaa linnulennult on sama palju kui Tallinnast Virtsu.

Nepali turismiministeerium on teinud kõvasti tööd, et lihtsurelikud leiaksid tee Himaalajas. Enamik inimesi käib mägedes koos kandjaga ja kui veab, on ta ka giidi eest. Teiseks on mägedes pea iga maja kohandatud ööbimiseks – vineerist neli seinat, ega muud ole vajagi, oma magamisko- tiga viskad koikule. Kõik need *lodge*’id pakuvad ka süüa ning mõned aastad tagasi kehtestatud rangete nõudmiste järel on menüüd igal pool nagu Tallinna kesklinnas.

ET AEGA KOKKU HOIDA, maksame Navale lõpuks kohe kõige eest: piletid Luklasse ja tagasi, mak- sud rahvusparkidele, valitsusele, ministeeriumidele, kõik ööbimised (just seal, kuhu me parasjagu oleme jõudnud), üks kandja, toit kolm korda päevas ja veel kolm ööd Kathmandus. Kõik kokku maksab 774 dollarit, ainult joogid tuleb ise osta. Kaupleme mis me kaupleme, hind jääb selliseks. Nava majutab meid oma hotelli Buddha, elame katusel, remonti- mata konkus, aga justkui botaanikaaias. Super!

Õhtul kohtume oma kandjaga, kelle nimi on,

Metsavööndist väljas ja peadpidi pilvedes.

Kandjad on naeratavad ja kergejalgsed, loodusseadusi eiravad.

Lukla lennuväli, siin kuristik ja seal püstloodis kaljusein.

Iga viimane kui ukse link, raadio ja plastmassist tooliniru on siia jõudnud kellegi seljas.

üllatus-üllatus, Tarmo. Paistab vaikne ja tasakaalukas, mitte ka enam 16 nagu paljud ja oskab jätta eksliku mulje, et suhtleb inglise keeles täiesti vabalt.

HOMMIKUL KELL VIIS stardime kohalikku lennujaama. Hiigelangaari oleks lennujaam justkui filmivõtteks improviseeritud, papist, siniste määrdunud seintega ja täiesti ebausaldusväärne. Kogu suhtlemine käib hõikudes: “Tara Air one, Agni Air two, Buddha one.” Lennatakse ainult paar tundi varahommikul, rohkem ilm ei võimalda. Teraslennud ise on pisikesed, väga väsinud ja sel hekel ei tea me nende kohta veel paljutki. Trügimine käib minutitega, ikka vasakule istuma ja mitte tiiva kohale, et näeks kuulsaid tippe. Tarmost on juba kõvasti abi.

Kümne minutiga oleme õhus, 35 minuti pärast juba Luklas, kust käivad läbi kõik matkajad, kes ei vali Annapurna suunda. Lukla on tilluke mägiküla 2840 m kõrgusel, mille lennuväli oleks uuristatud otsekui kaljuserva sisse. Pisike platsike ja lühike hoovõturada, kus mustade ninadega lennukipojad maanduvad ja tõusevad iga 10 minuti tagant. Lukla on ilmselt kõige ohtlikum lennujaam maailmas. Kui siiski plaanite seda külastada, ärge parem guugeldage, nalja ei ole, oled putukas.

ON 13. APRILL, teekonda alga! Kõrghooajad matkamiseks kestavad märtsist maini ja septembrist novembrini. Siis on ilmad paremad, loodus lopsakam ja mäed pole pilvede sees peidus. Võiks ju minna ka siis, kui kedagi ei ole, aga suur on risk, et ükski mäehiiglane pilve seest välja ei tule, lennukid ei lenda ja kurud on läbimatud. Rahvast pole aprillis just vähe ja selle järgi oma marsruudi koostamegi. Enamik matkajaid valib Everesti baaslaagri suuna, ikkagi maailma kõrgeim mägi, see tõmbab. Meie paneme endale eesmärgiks ületada 5530 meetrine Cho La Passi kuru

ega kipu baaslaagrisse, kus kõik tippu üritajad parasjagu aklimatiseeruvad.

LÄKSIME! Esimesel päeval käime kuni lõunani, veel pole viga midagi. Palveskid plagisevad, kirsid õitsevad, külm ei ole. Meist mööduvad vilet lastes kohalikud kutid – kelle lauavirn, kellel 80 liitrit kütust, kellel kummut üle otsmiku jooksva rihma abil selga võetud. Kogu aeg on kuulda jakikella tuhmi kaja, suured karjad veavad üles tipuüritajate varustust. Kõõgid, söõgid, hapnik, arstid, šerpad – kõik liigub vankumatult ülespoole, iga viimane kui ukse link, raadio ja plastmassist tooliniru on siia jõudnud kellegi seljas. Paneb mõtlema. Ei tea, kas praegu ongi maailmas olemas ilusamat paika?

Meie telefonidel enam levi ei ole, kohalikel siin-seal küll ja üsna värskest, mis vaimustab neid täiega. Igaks juhuks oleme ühe kohaliku poisi käest laenanud telefonikaardi, mis lubab mõne sõnumi saata. Inimesed on väga teistmoodi kui kus iganes mujal maailmas. Leebelt sõbralikud, keegi ei passi, ei hõigu, ei ole

LUMELAUD.ee

**PARIM OSA TALVEST –
ADRENALIIN, RÕÕM,
LUMINE LOODUS, SÕBRAD.**

**MAA ON VALGE
JA MÄGEDEL KÄIB VILGAS ELU.**

**KAS SINA OLED JUBA LEIDNUD
SOBILIKU VARUSTUSE?**

**VÕTA MEILT VÄGA HEA HINNAGA LUMELAUAKOMPLEKT
JA MINE MÄGESID VALLUTAMA!**

5330 m, Cho la Pass. Pildil Hele-Mai, Tarmo ja Katrin, vasakul Lost Tourist Igor Dashkin.

pealetükkiv. Lapsed mängivad puupulga ja kiviga, ei kisa ega nõua tähelepanu.

KAHE PÄEVAGA jõuame Nepali kõige kuulsamasse aklimatiseerumiskülla Namche Bazaari, kõrgust on juba 3340 m. Siin teevad kõik peatuse, üks, kaks, kolm päeva, olenevalt enesetundest. Kuulus mäehaigus hakkab endast tunda andma: pea pisut valutab ja viimane tõus võtab tuikuma. Sellisel kõrgusel tuleb oma organismi kuulata – tarbida palju vedelikku, süüa ja püüda puhata, asetada jalg jala ette just nii kiiresti (ehk siis tegelikult nagu tigu), kui õige tundub. Järgmistel päevadel käia pisut kõrgemal, aga ööseks tulla tagasi. Alles siis saab edasi liikuda.

Namche on ülimalt maaliline, täis väikesed hotellikesi, kõik lihtsate vineerseintega tubadega. On ka dušiga hotelle, aga loomulikult eraldi tasu eest. Linn pungitab matkatarvete poekesest ja kui miskit juhtus maha jääma, saab siit soetada absoluutselt kõikvõimalikku matkakraami. Paljud jätavad ära minnes oma asjad maha, korralikke *second hand* fliise, saapaid ja magamiskotte on see linn äärest ääreni täis.

Pealelõunati sajab lakkamatult vihma, aga hommikud on imelised, hinga-

mine käib looduse tahtmise järgi. Namches üritame maad kuulata, kas leidub ka äsja Cho La Passi ületanud. Eriti ei leidu, poemüüjad hüüavad: “No, no, no!” Öhtul ühe lõbusa mehe leiame: “Oo, Estonian people, strong people, absolutely crazy people!” Tema usub meisse – teete ära! –, aga soovitab rentida kassid (rihmadega metallnagad, mis saabaste külge kinnitatakse). Okei, rendime.

*“Oo, Estonian people,
strong people,
absolutely crazy
people!”*

Meil on muidugi saba seljas, aega vähe, ülejäärmisel päeval juba vaja edasi liikuda. Mul hiilib ligi segu mäe- ja päris tavalisest haigusest. Pea valutab tuimalt, nina jookseb nagu kraan. Organism on kodumaal viimse piirini kurnatud ja siis veel mägedesse. Pingelangus, kõik lööb välja, igal teisel matkamehel öitseb ohtis nina all. Hea, et oli taipu võtta kaasa sulle, mis on siin absoluutne hitt. Kohalikud hängi-

vad päev läbi sullekujale all, meie tõmbame peale kohe, kui käimise lõpetame.

Ööd kisuva juba miinusesse, käiku lähivad peavalutabelid, nohurohud, plaastrid ja elastiksidemed. Istume oma riidekapi mõõtu toas ja nährime Kalevi-voja šokolaadi, mis suus sulada ei taha. Hommikul on juuksed akna külge jäänud, aga laenatud magamiskott on lihtsalt super, nõukaaegse vatiiniga võid siin oma varvastest ilma jääda.

KÕRGUST ON 4410, hapnikuprotsent õhus 56. Hommikud algavad varakult, kuue paiku. Nii nagu valgeks läheb, asume teele. Mütsi pole juba mitu päeva peast võtnud, *puff* näo ees ja päikesepillid – näen välja nagu terrorist. Tervis kisub väga käest ära, pea lõhub valutada, isu ei ole, und ka mitte. Mets saab otsa, jõed asenduvad liustikega, tee kulgeb läbi rododendronisalude, üle karestike ja üüratute rippildade. Kivide vahel tabab silm faasaneid. “*A Mountain Jack*,” konstateerib Tarmo. Hmm, mis see siis eesti keeles võiks olla? Jaak Ahelik?

NÄGU ON PAISTES ja nagu pannkoogiga üle käidud, vesi on nii külm (kui teda juhtub olema), et vahel ei suuda isegi

Lennunõu

ÜKS PARIMAIMD VARIANTE Nepali pealinna Kathmandusse lendamisel on Estonian Airi ja Etihad Airwaysi ühendused ümberistumistega Brüsselis ja Abu Dhabis. Kõik lennud saab vormistada samale piletile ja ühendusajad on sujuvad. Arvestada tuleks ca 900-eurose väljaminekuga ja umbes 70-eurose lisatasu eest saab transiidilinna(de)s pikemalt peatuda. Mõnikümmend eurot kallim alternatiiv kehtib Estonian Airi ja Qatar Airwaysi (maailma parim lennukompanii) lendudel läbi Skandinaavia ja Doha.

ERALDI PILETEID KASUTADES saab veidi odavamalt ja Euroopa peatused oleksid tasuta. Aga ühendused ei pruugi olla nii sujuvad ja peatuste tegemine võib osutuda möödapääsmatuks. Samuti ei ole kokkuhoitav summa väga suur (paremal juhul 100 euro ringis). Ehk tasub sellele mõelda vaid siis, kui pikemad peatused Euroopas ka sisulist huvi pakuvad. Näiteks pisut enam kui 800 euroga saaks Lufthansa ja Oman Airi lende kasutades käia Pariisis, Kathmandus, Muscatis ja Frankfurdis koos võimalustega igal pool pikemalt aega veeta.

MAURI SAAREND, Estravel

hambaid pesta. Suus on sammal. Ei mäleta, millal ma viimati mütsi peast ära võtsin. Juuksed hakkavad juba sellest läbi kasvama, särki ei ole ka vahetanud.

Aga mäed on hullumeelsed. Täiesti kirjeldamatu, kuidas on võimalik, et me oleme poole peal, sama palju saab veel üles minna. Hing jääb kinni! Siin-seal on templid, uhked, valged, igal pool plagisevad tuules palvelipud. Punased, sinised, kollased – nendega on palistatud kogu mäestik, eriti tohutud rippisillad. Ja tuul aina puhub. Teel kohtame palverändureid, noori uljaspäid, vanu mägedehunte, moodsaid mehi täies *high-tech*-varustuses, üksikuid järelemõtlejaid. Öhtul söögitoas saame neile kõigile lähema pilgu heita.

MEELED ON JUBA UDUSTUNUD, peavalu ei anna enam hetkekski järele. Ümber jakisõnnikuga köetava raudahju sumiseb kummaline seltskond. Kandjad suhtlevad omavahel, kes on kust tulnud, kuhu minna, kust läbi ei pääse, kummalt poolt kurdudele läheneda. Asjade väärtus on sootuks muutunud. Ööbimine maksab 200 ruupiat (1,76 eurot), termos keedetud vett samapalju, fotoka aku laadimine jälle 200. Vett vajab organism tööpoolest, selle pealt kokku hoida ei saa. Alul lürpisime teed, lõpuks tüütas see nii ära, et joome ainult keedetud vett. Termos termose järel. Päril üleval maksab ööbimine ikka 200 ruupiat, aga liiter keeva vett juba 400. Inimesed teavad, mis on oluline.

Kandja on meil üks kummaline mees. Vaikselt naeratades orgunnib ta kõik ära – soovitab öömaju, teab teed, oskab kuidagi mitte närvidele käia. Kooliharidust on tal vaid neli klassi, isa surunud ja kodus neli öde-venda toita. Kui on vaja kuskile allkiri anda, hakkavad tal käed kohe värisema – Nepalis on kirjaoskajaid 50% ja ta on ju harjunud

Pilt on juba täitsa udune, enam ei mäleta elu ilma peavalu, ohatiste, silmapõletiku ja villideta.

teistsuguste tähtedega. Hierarhia on siin ühiskonnas hoopis teistsugune. Meiega koos ta ei söö (öieti me ei näegi teda söömas), hiilib kogu aeg kuskil vaikselt ja on alati olemas. Asju on tal väikese kilekotikese täis, jalas heledad voltidega püksid ja tavaline lause “*Do not worry about me*”. Jutuajamised suurt ei edene, sest tegelikult ta inglise keelt ei valda. Mida ta küll päriselt meie elust arvab?

KÕRGUST ON 4540 M. Üleval on palju ronkaid, väga kaunid linnud. Elu muutub juba väga karmiks, vihm asendub lumega, tuul on jäine, puid enam ei ole, lihtsalt

kivi, meeletu, ääretu, otsatu. Siin käivad juba väga paljud kas päris üksi või kandjaga. Tunnen, et mina praegu nii ei tahaks. Tore on jagada: oo, mis hunnitu

◀ Kohalik tšilli on mõnus, peotäis tasub ikka koju kaasa osta.

▶ Rododendronisalud on unustamatud ja aprillis nad just õitsevad.

Chicken Chilli

Kathmandusse tagasi jõudes peatume jälle hotellis Buddha. Preemiaks õnnestub välja kaubelda üks õppetund hotelli köögis. Chicken Chilli on see roog, mida tahaks kodus järele proovida. Kokapoiss Ramchandra Timalšina on asjalik ja sarmikas, väga noor ja pole kokakunsti kusagil õppinud. Tingimused köögis meie tervisekaitsjaid ei rahuldaks, aga toit saab suurepärase ja lõbu on laialt.

400-500 g ilma kontideta kanatükke

Marinaad:

2 sl maisijahu

1 muna

1,5 tl valget pipart

0,5 tl soola

2 tl ingveri ja küüslaugu püreed, see tuleb ise saumikseriga valmis suristada, võttes küüslauku ja ingverit pooleks.

1 tl sojakastet

Otse pannile:

2 väiksemat sibulat

1-2 paprikat

2-4 tomatit

3 küüslauguküünt

jupp varssellerit

3 rohelist tšillikauna

1 laimi mahl

1 sl ketšupit

tšillipastat, maitse järgi

Praadimiseks/frittimiseks õli

Klopi muna lahti. Lõika kanast suupärased tükid. Filee ei ole hea, jääb liiga kuiv, pigem ilma kondita kintsuliha. Sega omavahel muna, maisijahu, küüslaugupasta, sojakaste, pisut soola ja valget pipart. Aseta kanatükid segusse marineeruma. Kui aega vähe, piisab viiest minutist.

Samal ajal puhasta ja tükelda aedviljad. Aja pannil kuumaks õli, seda kohe südamest, paari sentimeetri jagu. Kõige särtsum saab roog vokkpanni ja gaasitulega. Kummuta kanatükid frittima. Kui kanad on kuldsed, nõruta nad sõela peal. Seda õli enam kasutada ei saa. Sortsuta pannile pisut uut õli. Prae seal sibul ja küüslauk, siis lisa kõik ülejäänud aedviljad. Väga peeneks ei ole vaja hakkida, väiksemad tomatid neljaks, paprikad samuti. Tasapisi lisa ketšup, laimimahl, tšillikaste ja frititud kana. Kuumuta läbi ja naudi.

Kõrvale võid pakkuda riisi, salatit, mõnda saialist. Aga Nepalis süüakse lihtsalt niisama ja maitseb jumalikult. Maitseb nagu Kathmandu!

kivihunnik; appi, kui s... on olla! See on hea. Ja loomulikult ka turvaline, siin-seal näed ikka silte Tourist Lost, jälle on mõni üksik hunt kadunuks jäänud. Keegi Igor, keda viimati nähti suundumas just kurikuulsa Cho La Passi kuru poole, mida meiegi sihime. Lumised tipud on käega katsuda: Džomolungma, Lhotse, Cho Oyu, Mera Peak, Ama Dablam ja teised hiiglased.

Õhtul istume ümber ahju ja joome kuuma vett. Pilt on juba täitsa udune, enam ei mäleta elu ilma peavalu, ohatiste, silmapõletiku ja villideta. Kõik räägivad müstilisest rohust Diamoxist, millest Eesti arstid ei teadnud midagi, siin teavad aga kõik. Kui päästemeeskond jookseb üles, võtavad selle sisse; kõik Ameerika teismelised naeratavad lõbusalt, keegi räägib kõva häälega ja julgeb olla reibas – Diamox loomulikult. Ühesõnaga on tegu imerohuga, mis aitab õhust hapnikku kätte saada ja aklimatiseeruda. Ja niipea kui oleme saanud teadlikuks, et maailmas on selline rohi, vajab üks meist seda kohe järgmisel päeval.

4700 MEETRIT. Jõuame kuru alla ja süss, ma olen omadega läbi. Iiveldab totaalselt, pea käib ringi, seest läheb soojaks, sõrmi enam ei tunnegi, nohu on vist juba põskkoobastes. Vean ennast öömajani ja siis on kõik, pill lahti, närv must, enam lihtsalt ei jõua, tervis ütleb üles, jalad ei kuula sõna, pea ei kuula sõna, ta-lu-ma-tu! Tarmo uurib mind murelikult: “*You look so bad, face no good, eyes no good.*” Kurat, see kuru on siinsamas ja ma kuulen läbi udu, kuidas tuleks kutsuda päästekopter.

Ega selles miskit imelikku pole, kindlustus ju selleks tehtud saigi. Tee peal kohtasime üht inglimest keskealiste gruppi, mägedesse tulid 40 inimesega, aga üheksa on juba ära viidud. Inimesed hindavad oma võimeid valesti. Aga ma ei taha ju lasta ennast päästa! Neelan kõiki valuvaigisteid, põskkoopad saadan antibiootikumikuurile, söön jubeat küüslaugusuppi, mis on rahvameditsiinis mäehaiguse raviks mõeldud, kuigi sisse see ei lähe.

JA SIIS TA SAABUB, müstiline Diamox. Minu suurepärase sõbrants on õues sõbrunenud India mehega, kelle nimi jäi tema mällu kui mister Croissant. Croissant saadab mulle rohu ja kiirustab uutele vallutustele vastu. Mina teda tänada ei saagi, neelan imepilli alla, magan tunni ja nii hästi kui ärgates pole ma ennast aegade algusest tundnud! Isegi pea ei valuta, lausa kahtlane tundub. Juhuuu, elu läheb edasi, meid ootab Cho La Pass!

Õösel neljast asume pealampidega teele. Kell kaheksa on päike juba nii kõrgel, et sulatab kivid lahti ja see on ohtlik. Jube külm on, kõik riided on seljas, sullejope ka, näpud on kringlis. Õnneks on veel mitu tundi pime ja liigume kui autopiloodil.

Ja me teeme selle ära. Cho La Pass, 5330 m üle merepinna, õhus hapnikku 51%. Kell kaheksa oleme selle kuramuse kivihunniku otsas. On ikka hea tunne küll! Adrenaliin on laes, isegi peavalu ei tunne. Enamik mägedehunte peab meie trippi muidugi täielikuks kuurordiks, aga kätt südamele pannes – mina ei oleks hetkel rohkem suutnud.

GoPro
Be a **HERO**.

World's Most Versatile Camera™

▶ Saadaval ka "White Edition" ja "Silver Edition"

HERO3

BLACK EDITION

KAAMERA VÕTMEOMADUSED

📺 2.7K "Cinema" 30 / 1440p48 fps

📺 1080p60 / 960p100 / 720p120 fps

📷 12MP / 30 fps sarivõte

📶 Sissehitatud Wi-Fi

📱 Wi-Fi pult komplektis

📱 Ühilduv GoPro App'iga

🌐 Väga hea valgustundlikkus

Ametlikud müügipunktid: MATKaSPORT, Anome, Audiofookus, Biker24, Velomoto, GPS Eesti, Motodepoo, Klick, Freetime, Motohobi, Palmtek, Laitse RallyPark, Raudnagel, Redmoto, Saksa Auto AMK, Euronics, Surfhouse, Stockmann.

Rio de Janeiro karnevalile mõeldes meenuvad paljudele eelkõige fotod poolalasti ja sulgedega ehitud suurerinnalistest naistest, kes üsna tõenäoliselt on mehega sündinud. Liis Kängsepa meelest on karnevalil tegelikult pakkuda enamat ja soovi korral saab terve karnevali mööda saata, ilma et ühtegi karnevaliklišeed nägemagi peaks.

Rio karneval

Kas tõesti vaid poolpaljad soota sulelised?

Kord aastas toimuv karneval on paljude *carioca*de ehk Rio de Janeiro elanike jaoks aasta suursündmus, mida hakatakse ootama niipea, kui eelmise pohmell lahtunud. Kuigi ametlikult kestab karneval alla nädala, seiskub elu Rios umbes kolmeks nädalaks ja keskendutakse peamiselt pidutsemisele ja lõõgastumisele. Tööd eriti ei tehta ja paljud ettevõtte-asutused võivad avatud olla üsna kaootiliselt. Või vähemalt jääb selline tunne neile, kes pole kohalikud. *Carioca*d muidugi teavad, mis millal avatud on, aga see ei tähenda, et nad nende kolme nädala jooksul suurt asjaajamisele ja töötamisele mõtleks.

ÄRATUSKELL HELISEB nõudlikult, kell on 6 hommikul ja Rio de Janeiro öö on veel pime. Vaevaliselt ajavad end linna erinevates nurkades voodist välja need, kes plaanivad hommikul esimestele tänavakontsertidele jõuda. Paljude jaoks pole see just kõige lihtsam tegevus maailmas, kuna koju magama on jõutud vaid mõned tunnid varem. Kuid karnevalinädalal ei tehta pidutsemisele alahindlust, seega kiirelt kostüüm selga ja kodust välja! Kiire hommikueine (näiteks värske mango-arbuusimahla koos kanapirukaga) võib võtta nurgapealse tänavabaaris, mis on karnevali ajal suure tõenäosusega avatud ööpäev läbi.

Kuigi idee poolest on veel öö, käib tänaval pidu juba täies hooga. Mööda tormavad erinevad tegelased, näha on Batmane ja teisi koomiksikangelasi, kloune, piraate, inglaid ja saatanaid, glamuurseid daame (kes enamasti tööle minnes tõmbavad ilmselt selga hoopis tumeda ülikonna ja saavad kotsade kandmist lubada endale vaid karnevali ajal), talupoegi, prostituute, erinevaid loomi, sh vihaseid linde. Bussis toimub juba vennastumine, jagatakse infot üksteise ja sündmuste kohta, käitatakse võetud rollidele vastavalt, avanevad esimesed õllepurgid, sõlmitakse esimesed armusuhted.

SIILILEGI SELGE, ET KOSTÜÜMITA karnevali ajal kodust ei lahkuta. Eestisse paistab enamasti ära ainult see, et karnevalikostüüm on napp ja koosneb peamiselt sulgedest. Tõsi, Sambodromo paraadialal see sageli nii ongi, aga tänavapildis näeb sulgi harva või üldse mitte.

KOSTÜÜMI KANDMINE pole loomulikult kohustuslik, kuid siiski rangelt soovitatav. See tähendab, et inimesed hakkavad karnevalikostüümidele mõtlema juba kuid varem, mõnikord algab plaanimisprotsess juba siis, kui eelmine karneval just lõppenud. Parimad on ise kodus valmis meisterdatud kostüümid. Nii näiteks valmistas mu sõber Marcello kord endale vahtplastist ja hõbepaberist Robocopi kostüümi, sõbranna Mariana aga traageldas valgest kunstkarusnahast kokku kleidi ja esine Wilmana.

Lisaks tuleb arvestada sellega, et parimad *carioca*d on sunnitud karnevali eriti pingeliselt

Karneval on tulekul

Järgmine Rio karneval toimub veebruaris ja rohkem infot leiab ametlikult kodulehelt www.rio-carnival.net.

Reisi kokkupanelkul aitavad rahvusvahelised reisijuhid, nt Lonely Planet või Footprint. *Carioca*d hingeelu aitab paremini mõista ingliskeelne raamat "How to be a Carioca", mis on Rios olemas kõigis suuremates raamatupooides ja ka e-raamatuna. Eesti keeles leiab Rio kohta rohkem teavet raamatust "Brasiilia – kired ja kontrastid".

Majutus on karnevali ajal tunduvalt kallim ja see tasub varakult broneerida. Paljudes hostelites ja hotellides saab broneerida ainult viiepäevaseid karnevalipakette.

Tänavu oktoobrist on Brasiilia eestlastele viisavaba.

plaanima – kostüüme tuleb välja mõelda erinevaid, sest kes siis mitu päeva sama kostüümiga ringi käib! Veel hullem, kui ühte ja sama kostüümi kantaks aastaid! See ei ole muidugi keelatud, aga parem on sellist häbi siiski vältida.

SOOJEMA VASTUVÕTU saavad tihti kostüümid, mis pilavad silmanähtavalt mõnd popkultuurinähtust – nii võitis eelmisel karnevalil ühel peol kostüümide eest auhinna noormeestepaar, kes oli riietunud ingliteks, kehastades Amy Winehouse'i ja Whitney Houstonit, kes olid hiljuti lühikeste vahedega ära surnud. Teise auhinna sai minu sõber Luisa, kes mõnitas üht kohalikku reklaami.

Kuidas ellu jääda?

Selge see, et suurte purjus masside seas ei pruugi olla just kõige turvalisem liikuda – eriti veel linnas, mida stereotüpselt peetakse üheks kriminogeensemaks paigaks maailmas (see arvamus on küll mõnevõrra liialdatud). Kuigi pole ilmselt eriti tõenäoline, et keegi turistidele otseselt kallale tungib, tuleb arvestada, et taskuvargaid liigub ringi parajalt palju.

Seega võta tänavale pidutsema minnes kaasa võimalikult vähe asju ehk ainult hädavajalik. Ära hoiä samas kohas kogu sularaha ja pangakaarte, naised võivad igaks juhuks vähemalt osa sularaha peita rinnahoidjasse, sest kuigi *carioca*'d muutuvad karnevali ajal ka seksuaalselt pisut ülemeelikumaks, on üsna vähetõenäoline, et suvalised tüübid võõrastele naistele hoiatamata kätt pluusi alla hakkavad toppima. Aga muidugi, kui naine ise on sellest väga huvitatud, siis eriti karnevali ajal leidub kandidaate kindlasti mitmeid.

Joo palju vett! Karnevali ajal on Rios palav ja intensiivne päike särab lagipähe. Ning kuigi suure tõenäosusega algab õlle joomine juba kell kaheksa hommikul, ei suuda keha – eriti meie põhjamine – päev otsa ainult õlle peal hakkama saada. Seega joo vähemalt kaks liitrit vett päevas!

Ära urineeri tänaval. Selle eest võidakse karnevali ajal isegi pokri pista. Eelmine kord jooksis televisioonis reklaamikampaania, kus kohalikud staarid laulsid ja ärgitasid inimesi tänavale mitte urineerima (mitte segi ajada kampaaniaga, kus brasiillasi kutsuti üles urineerima duši all, et aidata kaasa vihmametsade päästmisele). Iga aastaga tekib karnevali ajal tänavatele juurde meilgi tuntud siniseid plastmassputkasid ja kui eriti veab, võib sealt mõnikord isegi paberit leida. Aga selle peale muidugi loota ei tasu. Tuleb ka arvestada, et tualetisabad on suuremate sündmuste ajal üsna pikad.

Pea meeles, et magama peab ka. Kohalike lemmikbändid hakkavad sageli üsna vara hommikul, pärastlõunal tehakse väike uinak ja õhtul jätkub pidu täie hooga. Kesklinnast on pärastlõunal targem jalga lasta, kuna inimesed on selleks ajaks juba väga purjus ja võivad kaotada enda üle igasuguse kontrolli. See tähendab ka, et kuigi tänaval urineerimise eest võidakse arestimajja viia, leidub piisavalt noormehi, keda see hoiatus ei morjenda, ning pärastlõunaks võivad mõned tänavad muutuda parajateks mülgasteks.

Järgmisel päeval aga sai suure tähelepanu osaliseks sõber Renata, kes oli tulnud välja toona teleris jooksnud tõsielusarja “Rikkad naised” ühe tegelasena.

KOHALIKE JAOKS toimubki karneval enamasti erinevatel tänavatel, platsidel, parkides ja randades, kus toimuvad erinevad *bloco*'d ehk väikesed tänavaparaadid – bänd kõnnib mööda tänavat ja neile järgneb tantsiv rahvahulk.

Tantsuks mängitakse enamasti kõigile tuntud vanu hitte, mis tähendab, et kohalikud üürgavad bändiga koos laulda. Asja juurde käib loomulikult väike õlu ja kostüümide hindamine-võrdlemine.

Neid, kes käivad päriselt Sambodromol paraadi vaatamas või selles osalevad, on üsna vähe. Paraadi piletid on kallid, tantsijana osalemine on võimalik ja vägev kogemus, kuid kindlasti mitte kohustuslik. Pealegi pole see sugugi nii roosiline, kui kaugelt tundub – paraadikostüümid on tegelikult üsna rasked ning neis tuleb sõna otseses mõttes tunde seista.

AMETLIKULT LÕPPEB KARNEVAL vastlapäeval, mil katoliiklikes maades algab 40 päeva kestev ja lihavõtetega lõppev paast. Kuigi karnevali aura on müstiline ja salapärane ning see on väga tore elamus ja kogemus, tundub vähemalt mulle, et Rios peitub palju muud, mis on tunduvalt põnevam ja meelierutavam.

Nii et pidage meeles – kuigi kord elus võiks ju karnevali ära näha, on see vaid killuke Rio ja tema elanike identiteedist.

Lennunõu

Kiiret kohalejõudmist ühe ümberistumisega (vastavalt Amsterdamis või Frankfurdis) pakuvad KLM ja Lufthansa. Selle jutu kirjutamise ajal saab KLM-i pileti kampaaniahinnaga, ehk veidi vähema kui 900 euro eest edasi-tagasi. Väljaspool kampaaniaid on hinnatase paarsada eurot kallim ja Lufthansa pilet võib omakorda veelgi enam maksta.

KAKS STRATEEGIA T BRASIILIASSE JÕUDMISEKS. Esiteks lennata läbi Põhja-Ameerika. Hind väljaspool kampaaniaid jääb Tallinnast algava Finnairi ja American Airlinesi lendudega pileti puhul 900 ja 1000 euro vahele ning USA-s saab väikese lisatasu eest pikemalt peatuda. Boonusena on sellise marsruudi puhul lubatud kaks tasuta äraantava pagasi ühikut ja see annab suurepärase võimaluse tagasiteel USA-s ostelda.

Teine võimalus on jälgida sooduspakkumisi suurematest Euroopa linnadest (eriti tasub vaadata lõunapoolseid maid, sh Türgit) ja kombineerida neid eraldi Euroopa-siseste lendudega. Loomulikult tähendab see enamasti ööbimisvajadust või pigem pikema peatuse võimalust transiidilinnas. Aga sinna ja tagasi võib jõuda 800-900 euroga.

Muidugi saab neid kaht ka kombineerida, ehk osta mõne USA lennufirma (nt Delta) pilet algusega Lääne-Euroopast ja eraldi Euroopa-sisene pilet. Kogukulu võib pikalt ette plaanides samuti jääda 800-900 euro kanti ja peatuda saab lisaks Euroopale veel kuni kahes USA suurlinnas.

MAURI SAAREND, Estravel

Lõunamaise temperamendiga

toorsuitsuvorstid.

Nüüd Eestis.

Milano – Toledo – Rakvere

RAKVERE

Kõht täis Eesti moodi!

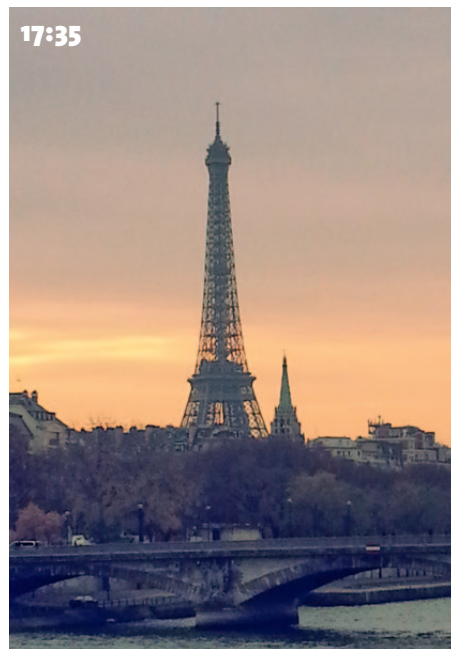

Foto

11:45

17:35

Pariis Galaxy Note II-ga ehk moeajakirjaniku kroonikad

Urmas Väljaots ei hinda, kas värske Samsung Galaxy Note II on suur telefon või väike tahvelarvuti, vaid tõestab, et see sobib suurepäraselt igapäevafotokaks. Ei mingit kasutusjuhendisse süvenemist, korralik digiabimees peab toimima intuiitiivselt. Klõpsis nuppu, libistas üle ekraani sileda pinna ning aparaat käivitus. Jäädvustus päevakroonika.

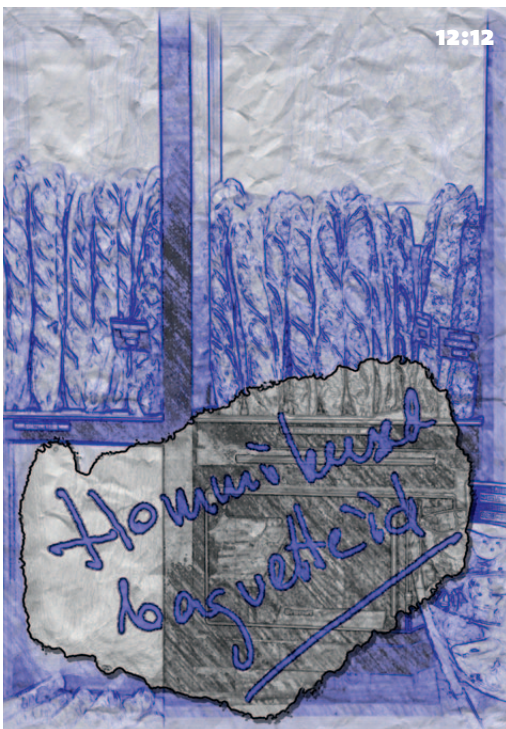
10:23 Pärast trenni pean rattapoest läbi hüpama, et soetada jopele kinnitav vilkuv LED-helkur. Paraku seda neil praegu pole. Klõpsin seepeale poest retrofiltriga hipsteripildi.

11:12 Tee viib mööda Cirque d'Hiver'ist. See on Pariisis tegutssev püsitsirkus. Uhke ajalooline hoone annab võimaluse uusi filtreid avastada, nt solariseerimise oma. Reisijuhtides pole tsirkus esimeste vaatamisväärsuste hulgas, kuid neile, kes juba kohustuslikele turismimagneteile tiiru peale teinud, on see kindlasti huvitav alternatiiv, eriti neile, kel lapsed kaasas.

11:30 Rikaste boheemlaste lahe *concept store* Merci on enda käigu alla riputanud alternatiivseid heamaitselisi jõuludekoratsioone. Retrofilter lisab sobiva imalromantilise jõulutunde. Loodetavasti saab varsti fotodele valida ka tegelasi, siia läheks ideaalselt tulukeste ümber lendlevad haldja-liblikad.

11:45 Mercist paar sammu eemal teen tutvustimearmsa prantsuse buldogi Lolaga, kellel on üks silm sinine, teine pruun. Filter toob sinise eriti hästi esile. Muud peale sinise pildil ei näegi.

12:12 Minust on saanud niivõrd pariislane, et käin iga päev pikka saia ostmas. Paper Artisti kunstiline pastakafilter muudab banaalse foto vaat et tippteoseks. Olen endaga rahul.

13:20 Klassikalise arhitektuuriga Place des Vosges on Pariisi üks ilusamaid väljakuid.

Foto

13:41

14:05

13:41 Selle kõrval asub Hôtel de Sully nimeline linnaloss, kus korraldatakse fotonäitusi. Sügistoonides aiakeses hakkab roheline hekk eriti teravalt silma ning filtriga saab selle esile tuua.

14:05 Pariisi tänavaperspektiivid – vonklevad tänavad, soe retrofilter, klõps ja ajarännak tehtud. Kui autod ära fotošoppida ...

14:52 Rootslaste käes on üks uhke Marais' kvartali linnaloss, kus tegutseb nende kultuurikeskus ja mille hoovis asub romantiline Rootsi kohvik.

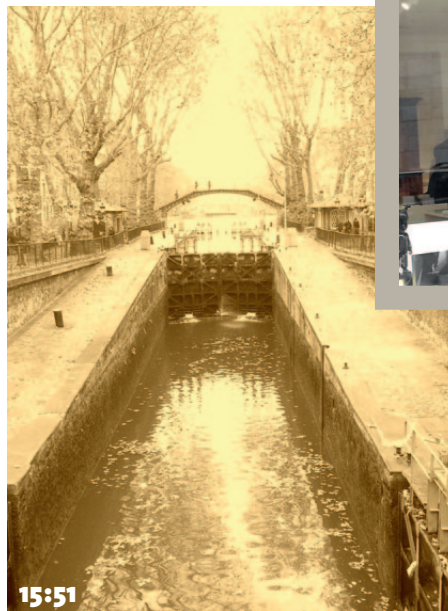
15:24 Comédie Humaine on üks selle aasta enim buzz'i tekitanud uusi meestemoe marke, mis hiljuti ka oma poe avas. Sõprade veetava brändi poe avamisele ma ei jõudnud ja läksin nüüd neile külla.

15:24

14:52

15:51

15:51 Pariisis pole mitte ainult Seine'i jõgi, vaid ka teadajamate seas ülipopulaarne Canal St Martini äärne boheemkvartal. Endisesse töölispirkonda on end sisse seadmas paljud trendikad poekesed ning restod-kohvikud.

16:07 Belleville'i linnaosa on kohalik Hiinalinn.

16:12 Sealt leiab ka ühe eriti laheda grafitid täis boheemtänavat, kus on kõrvuti alternatiivnimeste new age-poekesed, mantraurkad ja joogikohad.

16:07

16:52

16:52 Hoopis teises stiilis kuulsal Place Vendôme'il asub uhke sammas ning hetkel remondis olev Ritz'i hotell. Proovin taas kümnet erinevat filtrit, solarisatsioon ja retro on seekord parimad.

17:35 Paar sammu Seine'i poole ja Alexander III silla pealt saab natuke suumida: nii jäädvustub ka kohustuslik kliše Eiffeli torn, aga natuke erinevas töötluses.

18:43 Jöuan Givenchy eramüügile. Siin korraldavad eramüüke kõik tootemargid, kus eelmise ja vanemate kollektsioonide laojääke suhteliselt soodsa hinnaga realiseeritakse. Eramüüke organiseeritakse n-ö firma lähiringile ehk oma töötajale ja nende sõpradele ning sinna pääsemiseks on vajalik kutse. Kuid kaupa on palju ja nii on aja jooksul ring paisunud ning kohale saabuvad ka jänesed sõbrad ja sugulased. Naisteriiete valik on alati super, meeste oma aga pettumust valmistavalt niru.

16:12

LAUMA[®]
lingerie

TALLINN – KRISTIINE KESKUS

Kristiine Keskuse aatriumi II korrus

Lahtiolekuajad:

E-P 10.00-21.00

PÄRNU – PORT ARTUR 2

Kaubanduskeskuse II korrus

Lahtiolekuajad:

E-R 10.00-20.00

L 10.00-18.00

P 10.00-16.00

TALLINN – LAUMA PESUPOOD

Müürivahe 17

Lahtiolekuajad:

E-R 10.00-18.00

L 10.00-17.00

NARVA – LAUMA PESUPOOD

Kerese 3

Lahtiolekuajad:

E-R 10.00-19.00

L 10.00-15.00

TARTU – KAUBAMAJA

Tartu Kaubamaja I korrus

Lahtiolekuajad:

E-L 9.00-21.00

P 10.00-19.00

VILJANDI – LAUMA PESUPOOD

Lossi 26

Lahtiolekuajad:

E-R 10.00-18.00

L 10.00-15.00

www.lauma.ee

Tekst **SIISI SAETALU**

Siisi Saetalu kolis tänavu kevadel Ugandasse, et rajada seal vaba-tahtlikuna MTÜ Mondo ja välis-ministeeriumi abil sotsiaalse ettevõtte kohvik, kus saavad tööd erivajadustega kohalikud noored. Siin jagab Siisi lihtsalt üht kohalikku kogemust. Või mitut.

Uganda

pehme Aafrika, mis ei kõrveta

Istume Entebbe lennujaamas autosse ning sõit algab! Eesistmel on tunne, nagu oleksin sattunud telekamängu kõige raskemale tasemele, kus teel on takistuseks vastasuunas sõitvad autod, samal ajal kahest küljest mõne sentimeetri kauguselt mööda kihutavad mootorrattad, mis on ülekoormatud loomade, lindude ja inimestega, ootamatud hiigelsuured augud, viiekordsed lamavad politseinikud ning kõige tipuks lapsi ja banaanivaagnaid kandvad üle tee jooksvad naised.

Erinevuseks aga see, et siin mängus on sul vaid üks elu – see päris elu – ja olukorra mängupuldiga kontrollimise asemel saad kontrollida vaid enda emotsioone. Kui tegu oleks minu esimese autosõiduga Ugandas, siis ilmselt istuksin kõrvalistmel sama vaikselt kui kinniseotud kits mööduval mootorrattal, silmad

kinni ja nägu kaame. Kohalik autojuht seejuures naerab lõbusalt, surudes autot kaherealisel teel juba kolme kõrvuti sõitva vahele neljandaks.

Mis selle kõige juures naljakat on? Ei olegi, aga naerda võib ju ka muul puhul. Eriti veel siis, kui midagi targemat olukorra päästmiseks niikuinii teha ei ole. Meil on ju ometi tarvis Entebbest pealinna jõuda niisamuti, nagu on naisel lapse ja banaanikobaraga tarvis jõuda teisele poole teed. Parem siis juba naerdes!

PINGELISTES OLUKORDADES NAERMINE pole iseloomulik vaid Uganda autojuhtidele, vaid käib kaasas kõiksugu olukordade lahendamise – ettevõtte registreerimisega, kauplemisega, inimeste tööle palkamisega, rahulolematute klientide lohutamisega, suhtluses ametnikega, politseiga – peaaegu kõige, millega ma viima-

Murchison Fallsi
rahvuspark.

Queen Elizabethi rahvuspark

Jüri Saarna

Bwindi rahvuspark on üks kahest paigast maailmas, kus mägigorillasid veel looduses näeb.

se üheksa kuu jooksul Uganda pealinna Kampalasse kohvikut rajades kokku olen puutunud. Riigis, kus elanikkonna keskmiseks vanuseks on 15 aastat, pole juuste kitkumiseks, närvitsemiseks ja karjumiseks aega. Alla 15-aastased naudidavad lapsepõlve, vanemad tähistavad võidetud päevi.

Kuid ärge nüüd valesti aru saage – naermine ja elust rõõmu tundmine ei muuda ugandalasi veel hoolimatuteks tuleviku suhtes ükskõikseteks elunautijateks. Mis täna ei õnnestu, võetakse ette homme. Kokku läheb ehk millegi kordasaamiseks Euroopas tavapärasest kauem aega, kuid närve kulub vähem.

Ugandalaste võime rasketest olukordadest naeruga üle olla lisab hoopis väärtuse, mis teeb Ugandas elamise, reisimise,

suhtlemise ja olemise nauditavaks. See muudab ugandalased külalise jaoks pehmemaks ja meeldivaks suhtluspartneriks.

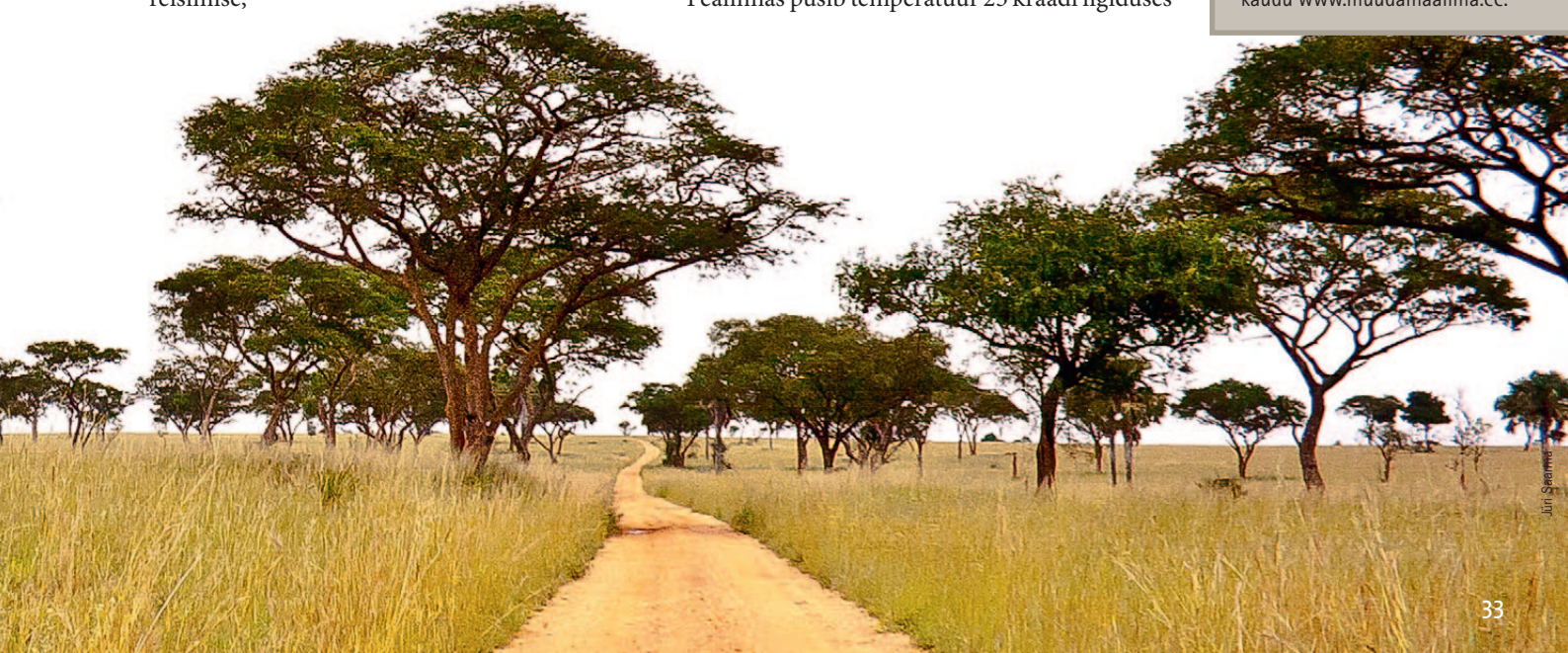
Näiteks ei kõnni ugandalane sama lauset korrates oma kaubaga turisti sabas, vaid pakub korra ja eitava vastuse järel liigub edasi. Samuti ei katsu ugandalane valget rikat turisti keerukate skeemidega petta, vaid proovib ehk mõnd lihtsat valet (mis võiks ta kuusissetuleku kolme minutiga kahekordistada) ning kui see ei õnnestu, siis naerab ning annab alla.

Ugandas elava või rändava eurooplase jaoks teeb riigi nauditavaks ka pehme kliima – päike siin ei kõrveta! Ehkki tegu on ekvaatoril asuva riigiga, kus päike paistab 12 tundi päevas pealae peale, asub Uganda merepinnast üle 1000 m kõrgusel, mis muudab ilma meeldivalt pehmemaks. Pealinnas püsib temperatuur 25 kraadi ligiduses

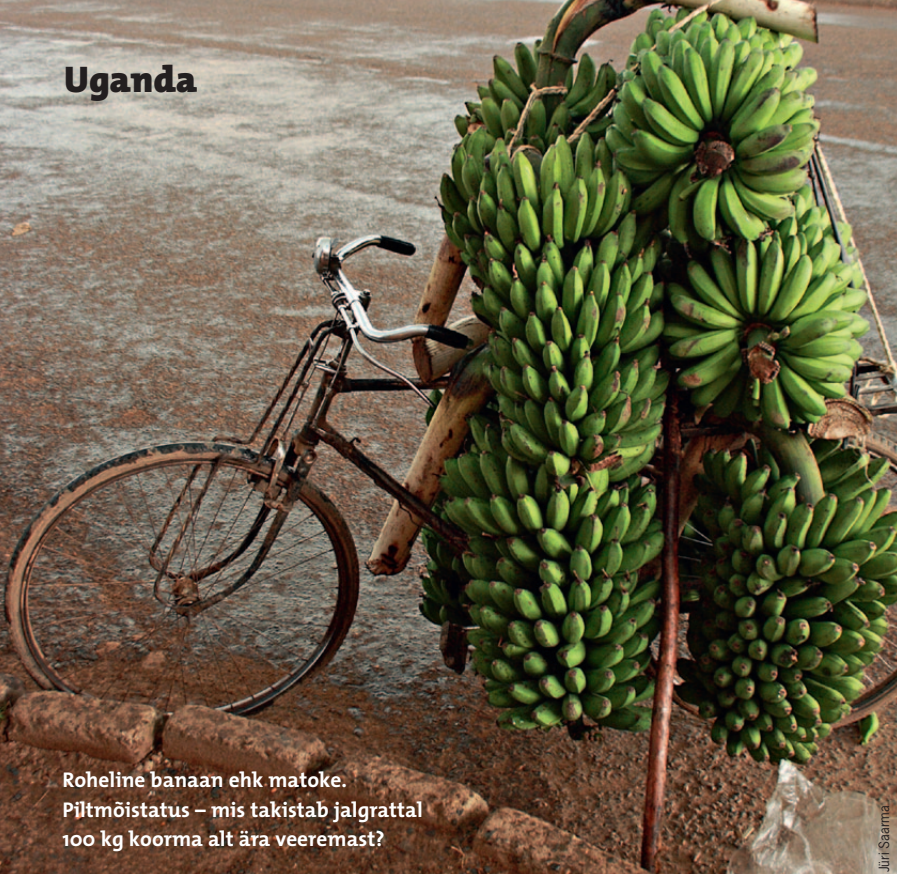
Kuller Viime

Siisi rajatud kohvikust saab rohkem lugeda internetis aadressil ugandacafe.blogspot.com ja seda toetada MTÜ Mondo kaudu www.muudamaailma.ee.

Jüri Saarna

Uganda

Roheline banaan ehk matoke.
Piltmõistatus – mis takistab jalgrattal
100 kg koorma alt ära veeremast?

Juri Saarna

Siisi Saetalu

ning pole seega Lõuna-Euroopa suve lämmatava kuumusega võrreldavgi.

OMA SUUREPÄRASE GEOGRAAFILISE ASUKOHA TÕTU on Eestist ligi kuus korda suuremale alale koondunud nõnda kirju loomariik, et ära näeb peaaegu kõik loomad, keda Aafrikasse otsima võiks tulla (või vähemasti olen kuulnud endast suuremaid rännumehi seda väitmas): elevantid, lõvid, jõehobud, sebrad, pühvlid, kaelkirjakud, krokodillid, loendamatud antiloobid, šimpansid ning väljasuremisohus mägi gorillad, keda on maailma alles jäänud vaid 800 isendit.

Minu elu esimene rahvusparki külastus oli pisikesse ning turistide seas alahinnatud Lake Mburo rahvusparki. Kuna jõudsime parki päikeseloojanguks, sai meie esimeseks seikluseks jalutuskäik metsatukka jäävasse ööbimiskohta, pisikesse ilma WC-ta majakesse (turistide tavapärasemaks majutuseks rahvusparkides on korralikud sooja vee ja ilusate vaadetega onnid).

Teel manitses giid meid öösel välikäimlase minnes taskulampi kaasa võtma, kuna teel võib kohtuda pühvliga! Mulle on tänaseni jäänud arusaamatuks, kuidas taskulamp mind pühvli vastu kaitsta võiks, ning võib-olla selsamal põhjusel ükski meist kolmest tüdrukust sel öösel käimla poole ei kippunudki.

PÜHVEL MEIL SIISKI NÄGEMATA EI JÄÄNUD. Lake Mburo rahvuspark on Aafrikas üks väheseid, kus lisaks tavalisele autosafarile saab loodusesse minna jalgsi, küll ühes giidi ning tema suure relvaga, kuid ilma mootoripõrina ning kaitsva autokereta. Päikesetõusul märjas murus nais-

Sissi Saetalu

giidi sabas läbi savanni mütates sattusime õige kiiresti vastamisi suure üksiku isase pühvliga. Seda suurt keret nähes ma hetkeks võpatasin.

Õnneks on pühvliel nõnda kehv silmanägemine, et sõltumata sellest, et ta otse meie poole vaatas, polnud tal giidi sõnul meie tegelikust lähedusest aimugi. Et meie õnn ei pöörduks, astusime pühvli rajalt siiski kõrvale ning andsime alandlikult teed.

Mitte kuigi palju hiljem sattusime antiloobi skeleti juurde, mida uurides katsusime giidi vihjete abil mõistatada, mis kiskja saagiks loom on langenud. Skeleti asetuse järgi jäi giid kõige tugevamalt toetama arvamust, et oma kõhutaie võis sealt saada pargis harva nähtav lõvi.

Teadmine, et seisan keset savanni, eemal autodest ja majadest, täpselt samal kohal, kus alles mõni aeg tagasi viibis loomade kuningas, oli päris võimas ning jättis oluliselt tugevama mälestuse kui viis päeva hiljem suures Queen Elizabethi rahvuspargis autokatuselt viie meetri kaugusel heinas magava lõvi väljasirutatud jala pildistamine (sest see oli ainus, mida uhke loom meile näitama nõustus).

ÜHEKSA KUU JOOKSUL on Uganda mind väga hästi vastu võtnud, elutervelt naerma õpetanud ning saanud ehk pehmeks sissejuhatuseks tulevastele Aafrika-seiklustele. Et saaksin Ugandast veel lõputult rääkida ning võimalikult paljudele inimestele eestlaste toel ja minu jõul Ugandasse rajatud kohvikut näidata, siis otsustasin hakata Uganda reisijuhiks.

Järgmine kord oleks selle pühvli vastas koos grupi kaasmaalastega seista hulga julgem!

Kon Tiki Reisid 2013 sihtkohad:

RIO DE JANEIRO
KARNEVALIREIS | 4.-16.02.2013

UGANDA JA MÄGIGORILLAD
23.02.-8.03.2013

TANSAANIA - SAFARI JA SANSIBAR
17.02.-2.03.2013

KOLUMBIA
15.02 - 02.03.2013

BOLIIVIA
27.02-14.03.2013

ECUADOR JA GALAPAGOS
15.02.-02.03.2013

PERUU
8.03.-22.03.2013

Põnevad ja seikluslikud reisid Lõuna Ameerikas ja Aafrikas. Kõik reisijuhid on ka nendel maadel elanud ning kohalikku eluolu hästi tundvad.

Lisainfo www.kontiki.ee
info@kontiki.ee, 6015870

Silvia Pärmann käis Makedoonia kõige raskemini ligipääsetavas, 1200 meetri kõrgusel asuvas Treskavec'i mungakloostri, kuhu saab ainult jala.

Munk ja tema klooster

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

Kolesinine Niva kihutas kitsal rajal ühe rattaga teeäärsele tubakapõllule kaldudes meist uljalt mööda, pritsides ei tea millest tekkinud lombist laias kaares porist vett. Vaevu oli aega märgata roolis istuva pika musta habemega mehe mungarüüd. Aga ma oleks valmis vanduma, et tema kaelas rippuv suur rist oli uljalt üle õla visatud.

“*He можам да,*”* laiutas meie auto roolis olnud kõhetu mees abitult käsi, ehkki oli sõnadetagi selge, et hetke eest kostnud krigin tähendas, et juba mitu korda kõhuga maad riivanud Volkswagen ennast sellest august kaugemale ei vea.

MEIL OLI ISEGI HÄSTI LÄINUD, juht oli lubanud meid tuua Prilepist, kloostrist kümne kilomeetri kaugusel asuvast Makedoonia tubakatööstuse pealinna mõne kilomeetri kaugusel asuvasse Dabnica külla. Sealt edasi sõiduautoga ei pääse, kinnitasid kõik. Meie olime jõudnud sellest punktist tublisti kaugemale, kui seljakotid pagasnikust välja tirisime ja pead kuklasse ajasime, et oma sihtkoht enne jalutama hakkamist kindlaks määrata.

“*Таму,*”** osutas taksojuht kuhugi ning pingalt tema nimetissõrme osutatud suunda põrnisedes õnnestus õhtupäikeses kuldsena kumavates mägedes eristada ühte tornidega täpikest. Treskavec'i kloostrit.

TRESKAVECI MUNGAKLOOSTER ehitati 13. sajandil varem samas kohas asunud ja 7. sajandil hävinud linna kohale. Raskesti ligipääsetavad mäed, kus segasel põhjusel ristus lausa kolm kaubateed, olid asustatud juba 2000 aastat eKr.

Sel ajal Osmani impeeriumi osaks olnud piirkonda ehitati Bütsantsi kooli parimaid traditsioone järgides kaunis väike punastest tellistest kirik, mille tornid on eri kõrgustega, olles otsekui

teda ümbritsevate mägede peegelpildiks. Kiriku kaunid ja hästi säilinud freskod, mille autorid on siiani mõistatuseks, valmisid 14.-15. sajandil.

Ligi kaks tundi hiljem, kui päike oli mägede taha kadunud ja kuu polnud veel Zlatovrvi mäetipu tagant välja volpsanud, tipust alla sööstvate lumega ja vihmavete (Treskavec võiks tõlkes külada umbes nagu koht, kus on alati äike) uuristatud vagude vahel teed otsides ei olnud mulle enam kuigi oluline, kas ma neid freskosid üldse näen. Ma tahtsin näha meest, kes sellest teest autoga üles sõidab.

Klooster, kuhu me kuu ja järjest eredamalt säravate tähtede valguses tsikaadide tunnustavate hüüete saatel jõudsime, on üsna väike. Tugevate müüride vahel, mis pimedas oma asukohta väljapoole ühegi valguskiirega ei reeda, on puitrõudega kahekorruseline U-kujuline hoone, kunagised munkade eluruumid, praegu paarkümmend palverändurite ja matkajate külalistetuba.

U haarade vahel seisab kirik, linnakirikutega võrreldes nii madal, et oleks ma taibanud mäele kotsadega kingad kaasa võtta, oleksin ulatunud selle madalama torni risti puudutama.

ÜLEMISTEL RÕDUDEL istus sumedas valguses õhtust süües ja veini juues paar seltskonda, munk Kalistil oli sel õhtul koos meiega kümme külalist.

Treskavec'i kohta oleks tõepoolest õigem kirjutada munga klooster – Kalist on selle kloostrit ainus elanik. Suved on üksikul mehel suures majapidamises väga kiired – lisaks juhuslikele külalistele veedab seal juba mitmendat suve üks arheoloog, kes uurib kloostrit asukohas olnud iidset linna ja kellele Kalist ka jõudumööda abiks on, tassides linnast alles jäänud marmorplaatide ja mosaiigikilde röövarheoloogide eest varjule.

Ehkki juriidiliselt pole see tema maja – ja teoorias on võimalus, et piiskop saadab ta ühel heal

Treskavec'i kloostrit kohta on õigem öelda munga klooster kui mungaklooster. Raskesti ligipääsetava mäe tipus asuv pühamu, mille üle valvab Lövi kalju – mis on ilmselgelt nime saanud oma kuju, mitte selle ümbruses luusivate lõvide järgi –, on koduks vaid ühele mungale.

Makedoonia

Treskaveci kloostris aarete hulka kuuluvad lisaks freskodele ka puidust skulptuurid ja nikerdused, millest silmapaistvaim on kiriku kahe poolega uks.

Kiriku freskod on pärit 14.-15. sajandist, nende autorite nimed on saladuseks siiani, küll aga teavad ajaloolased, et need on serblaste ja kreeklaste imperaatori Dušani kingitus.

Vaata: **Enne vihma,** **1994**

Makedoonia režissöör Milčo Mančevski lugematuid auhindu võitnud ning Oscarile kandideerinud filmi (Пред дождот) peategelaseks on Makedoonia munk, kes armub mõrvas süüdistatavas Albaania neidu.

Suures osas Treskavecis ja selle ümbruses filmitud linatöö viib pildis ka teistesse Makedoonia pühapaikadesse ning rändab kahe põgenikuga läbi Balkani kauni looduse. Enne seda filmi külastas kloostrit 30-40 inimest aastas, praegu satub sinna suvel igal nädalal sama palju rändureid.

päeval lihtsalt mõnda teise kloostrisse –, võib kindlasti üsna kummuline tunne olla hommikuti paari tuhande ruutmeetri suuruses hoones ärgata, ringutada, astuda välja rõdudele ning vaadata alla vaikselt ärkavale Pelagonia orule, kauneimale Makedoonias.

Suvel on Kalistil selliseid hetki arvatust palju vähem – päevad nii kiired ja majas ikka mõni külaline. Talved on teistsugused.

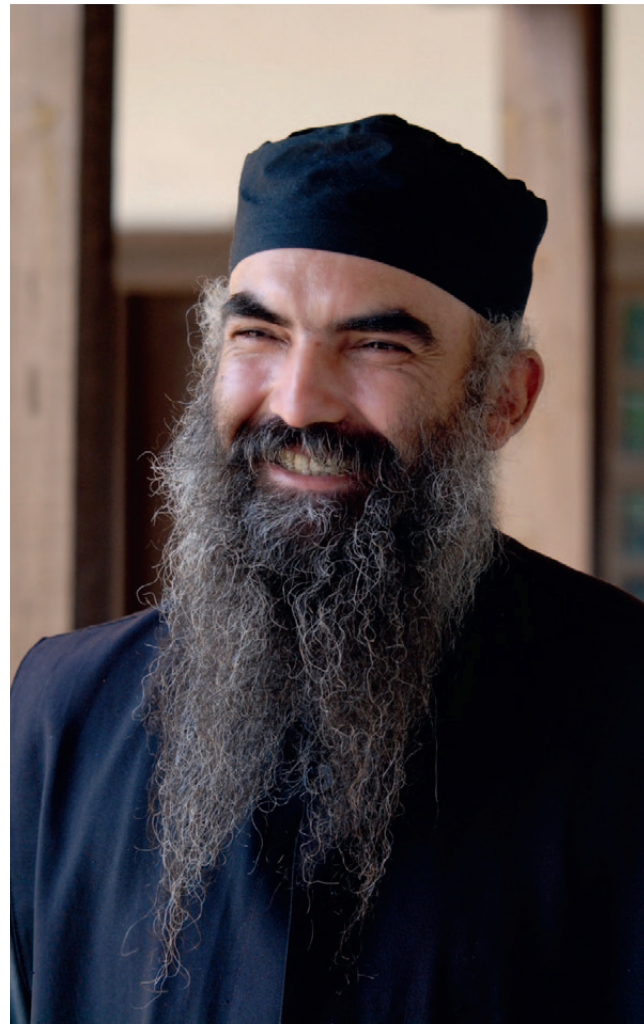
Novembris langeb kloostrile tavaliselt esimehe kerge lumi, mis vahepeal lörtsiga asendudes püsib enamasti märtsini, peletades eemale kõik rändurid ning muutes tee kloostrisse läbimatuks isegi Kalisti Nivale.

“Siis proovin ma tõesti munk olla,” ütles Kalist ja naeratas viimasele talvele mõeldes nii, nagu ma viimati nägin naeratamas üht ammust sõpra, kes meenutas, kuidas me lastena suudlema õppisime.

Aga ma ei ole kunagi näinud kelleski nii suurt rahu.

Ma ei tea mungaks olemisest üleliia palju, aga Treskavec tundub selleks ideaalne koht olevat. Ainult Kalisti päralt on kogu maailma vaikus ja rahu ja aeg ja üks Makedoonia kauneimaid kirikuid.

SVETA BOGORODICA EHK PÜHA JUMALAEMA kirikus ei ole regulaarseid jumalateenistusi. Vaid suve lõpus, 28. augustil, mis on neitsi Maarja uinumise

ET JÄÄDVUUSTADA KOGU LUGU, VAJAD **PARIMAT OBJEKTIIVI!**

Pole tähtis, milline on Su kaamera – on selleks Canon, Nikon või mõni kolmas – Tamroni suurepärased objektivid sobivad neile kõigile. Tamroni rohkelt auhinnatud **ultra-suum** objektivi pakub Sulle võimaluse pildistada ühe objektiviiga portreed, kauneid lainurk maastikuvõtteid või hoopis makro lähipildi.

Tamron – kõik Sinu täiuslikeks fotodeks!

Järelmaks **23€**
(24 kuud, kokku 552€)

Soodushind **499€**
Tavahind **599€**

EISA auhind: 2012. aasta parim suumobjektivi!

15x supersuum!

Tamron AF 18-270mm F3,5-6,3 DI II VC PZD Ultra-suom objektivi

Uskumatu 18-270mm suumivahemik pakub sulle kõike, mida üks pildistaja võiks tahta. Kergele ja kompaktsel **15-kordse suumiga** objektiviile lisavad erilist väärtust uus Tamroni PZD piesoelektriline autofookus ning VC-värinastabilisaator!

* Objektivi pole mõeldud 35mm filmi- ega täiskaadersensoriga kaameratele. Objektivi sobib ideaalselt kuni 24x16mm suuruse sensoriga digikaameratele.

<p>Tavahind 4048€ Järelmaks 39€ (24 kuud, kokku 936€)</p> <p>Soodushind 849€</p>	<p>Tavahind 1498€ Järelmaks 60€ (24 kuud, kokku 1440€)</p> <p>Soodushind 1299€</p>	<p>Tavahind 1748€ Järelmaks 67€ (24 kuud, kokku 1608€)</p> <p>Soodushind 1449€</p>	<p>Tavahind 1248€ Järelmaks 46€ (24 kuud, kokku 1104€)</p> <p>Soodushind 999€</p>
<p>Canon EOS 1100D kaamera + Tamron 18-270mm VC PZD</p>	<p>Canon EOS 650D kaamera + Tamron 18-270mm VC PZD</p>	<p>Canon EOS 60D kaamera + Tamron 18-270mm VC PZD</p>	<p>Nikon D3200 kaamera + Tamron 18-270mm VC PZD</p>

Vaata lisa veebipoest www.photopoint.ee

Alates 250€ ostusummast Swedbank järelmaksu lepingutasu **0€!** Sissemaks alates **0%**, makseperiood 6-48 kuud.

PHOTOPOINT ÜLEMISTE KESKUS
Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT KRISTINE KESKUS
Tallinn, Endla 45
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT ROCCA AL MARE
Tallinn, Paldiski mnt 102
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT TARTU KAUBAMAJA
Tartu, Riia 1
Avatud E-L 9-21, P 10-19

PHOTOPOINT LÖUNAKESKUS
Tartu, Ringtee 75
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT EEDEN
Tartu, Kalda tee 1c
Avatud E-P 9-21

[facebook.com/photopoint.ee](https://www.facebook.com/photopoint.ee)

*Järelmaksu teenuse pakkujaks on Swedbank Lääne AS. Tutvu teenuse tingimustega klientide teenindaja juures, vajadusel konsulteerige asjatundjaga. Krediidikulukuse määr on 10,28% aastas järgmistel näidistingimustel: järelmaksu summa 500€, sissemaks 10%, tagastamise tähtaeg 2 aastat, intress 9,9% aastas, lepingutasu 0€. Määr on arvestatud eeldusel, et põhiosa ja intress makstakse tagasi igakuiste annuiteetmaksena.

Treskavecis asub ilmselt üks maailma parema vaatega kasvuhooneid. Novembrist märtsini ei pääse isegi munk Kalist oma Nivaga alla linna poodi ning suvel kasvatatakse ja tassib ta oma keldri – see on muljetavaldavalt suur – kõikvõimalikku toidukraami täis. Lisaks kasvuhoonele on tal ka kanad ja kukk.

Rändurid saavad annetuse eest öömaja lihtsates tubades, mis on sisustatud reformvooditega, ühes eriti luksuslikus on ka punase karvase kattega diivan. Soojadel Makedoonia suveöödel on aga kindlasti mõnusam magada rõdul.

Kuidas minna ja olla

Treskavec'i kloostrile lähim linn on 10 kilomeetri kaugusel asuv Prilep, kuhu Makedoonia pealinnast Skopjest viib kolm rongi (graafiku järgi 2 h 45 minutit, tegelikult kauem) ja kümnekond bussi (umbes 3,5 tundi) päevas.

Jaamast leiab alati takso, mis on nõus viima Dabnica küalani, vahel ka kaugemale. Sõit maksab 3–4 eurot. Peab arvestama, et 4–6 kilomeetrit tuleb jalutada. Teel on mõned viiad, aga klooster on tegelikult kogu aeg näha ja eksimisvõimalus olematu.

Võimalus on makke sõiduks (ja ka tagasiteeks) tellida džii, üks ots maksab 50 eurot. Pole garantiid, et see džii ühe hooga kohale jõuab ning et mingit osa ikkagi jalutama ei pea.

Kloostriks tasuks oma tulekust kindlasti ette teatada, ehkki vaba toa või vähemalt voodi peaks alati leidma. Kloostri telefon on +389 7091 8339 ja munk Kalist oskab ka transpordi tellimise kohta infot anda.

Oma toit ja jook oleks hea kaasa võtta, kindlasti vett tee peale. Kloostriks on piisavalt joogivett ning alati saab midagi süüa ka Kalisti köögist, ent tema külmiku ja keldri täitmine on talle üsna vaevaline ettevõtmine, millega oleks kena arvestada.

Külastetoad on lihtsad, mahutades reformvooditeid ja diivaniteid just nii palju inimesi, kui on vaja. Soojadel suveöödel on väga mõnus magada tegelikult hoopis rõdul. Elekter, külastele kasutamiseks mõeldud köök pliidi ning sooja ja külma kraaniveega on olemas. Dušši ei ole, internetiühendust ka mitte, mobiililevi on.

Majutuse eest tuleb tasuda oma võimaluste ja südametunnistuse järgi kirikus asuvasse annetuskasti.

Lennunõu

Skopje lennujaam on välismaailmaga ühendatud peaaegu sama kehvalt kui Tallinn. Kahe viletsate lennuühendustega linna vahel liikumine võib olla üsnagi aja- ja rahakulukas. Ühel piletil ühenduste puhul algab hinnatase (koos pagasiga) umbes 500 eurost, seda Air Balticu ja Austrian Airlinesi lendudel Riia ja Viini kaudu.

Sellise hinnatase juures tasub tõsiselt kaaluda alternatiivseid lennusihtkohti lähedalasuvates riikides ja edasi maismaatranspordi. Näiteks Lufthansa pileti Tallinnast Zagrebisse Horvaatias või Belgradi Serbias saab pikalt plaanides kätte veidi enama kui 200 euro eest.

Umbes sama palju võib maksta ka Austrian Airlinesi pileti Kopenhaagenist või Amsterdamist läbi Viini Skopjesse, kuid Eestist Hollandisse või Taani lendamise eest tuleks arvestada olulise lisakuluga, mistõttu lendude kogumaksumus küüniks ikka 400 euro lähedale.

Samas veidi alla 400-euroses hinnaskaalas on veel Turkish Airlinesi lennud Riias (ümbertumisega Istanbulis). Turkish on Euroopa parim lennufirma ja nendega lendamine võib olla päris tore kogemus, kuid paraku tuleb Istanbulis mõlemal suunal ööbida. Mõistlik on sunnitud ööbimise asemel teha pikem peatus Euroopa ühes omanäolisemas linnas ja kombineerida samal reisirajal Istanbuli ning Makedooniat.

MAURI SAAREND, Estravel

ja taevasseinemise päev, koguneb suurem seltskond palverändureid. Rahvarohkel aastal võib neid isegi üle kolmekümne olla.

TALVEL SAAB KALIST JUMALAGA KAHEKESI OLLA.

Välja arvatud nendel päevadel, kui ta peab alla Prilepisse jalutama. “Bürokraatia,” väris-tas ta õlgu. Tema kauni kiriku vastu ei tunne huvi mitte vaid kristlik maailm, ka Prilepi muuseum teeb katseid anda oma panus selle kunstiteose säilimiseks.

Klooster, millele kuulus 14. sajandil kaks-kümmend ümbruskonna küla ning kust astus läbi mitu kuningat, peab olema õnnelik, et seda on viimastel aastatel õnneks toetanud ka Makedoonia riik. Keerulises asukohas iidvana maja ning freskode ja puunikerduste taastamine-hoidmine käiks nii kirikul kui Prilepi muuseumil üle jõu.

Nii et Kalist ronib hea meelega kloostri heaks mööda auklikku ja libedat mägiteed alla ja pärast jälle üles. Lõppude lõpuks on see ju tema kodu.

* ma ei saa

** seal

estravel

Suusad alla!

Tellimine: tel 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Sind ootab suurim suusareiside valik!

Estraveli suusareiside valik sisaldab paljude teiste pakumiste seas ka Eesti parimate suusareisikorraldajate Alpiexpressi, Germalo Reiside ja Mainor Meelise nädalasi reisipakette.

Austria
alates **655 €**

Prantsusmaa
alates **736 €**

Itaalia
alates **745 €**

Andorra
alates **904 €**

Alpituur
alates **760 €**

Paketi hinnas sisalduvad lennupiletid Tallinnast sihtkohta ja tagasi, 7 ööd majutust hotellis, toitlustus vastavalt pakatile, lennujaamatransferid sihtkohas ja rühmajuhi/suusainstruktori teenused vastavalt reisikorraldajale.
Kõik 2012./2013. aasta suusareisid leiad: www.estravel.ee/suusareisid

Brüssel

10 põhjust minna kui

poliitika ja Pissiv Poiss ei paelu

Tekst **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

1 Kogu tõde Tintinist

Rahvas, mille kõige kuulsamad esindajad on briti krimikirjaniku väljamõeldud veider vurrudega detektiiv ja kaklusfilmide staar Jean-Claude "The Muscles from Brussels" van Damme, tekitab täiesti arusaadavalt hulga eelarvamusi.

Juba need kaks tegelast on karikatuursed, kuid belglaste ilmselt tuntuelt kolmas esindaja ja kodumaal armastatuim staar, koomiksikunstnik Hergé loodud Tintin, teeb ka neile ära. Hergé loomingule on pühendatud kaheksa gale-

riiga muuseum ja ehkki Tintin pole tema ainus tegelaskuju, domineerib see noor Belgia ajakirjanik, karmikarvaline fokssterjer Milou sabas jõlkumas, enamikus neist.

Futuristlikus muuseumihoones Tintini kannul mitmel pool maailmas rännates (kaaslastest tihtipeale ka juhmardlikud Siiami kaksikutest politseinikud Dupond ja Dupont) ei muutu pilt belglastest midugi elutervemaks, aga vähemalt saab see Tintini-kultuse asi ammendava vastuse.

www.museeherge.com

2 Koomiksijalutuskäik

Kui arvate, et koomiksikangelased on kenasti Brüsseli serva muuseumisse tõrjutud, siis alahindate belglasi kõvasti. Nii palju muuseume poleks isegi Euroopa jõukamatel päevadel olnud võimalik ehitada: lisaks Tintinile on ju veel näiteks smurfid, kes ilmusid kõigepealt Pierre "Peyo" Cullifordi koomiksisse nimega "Les Schtroumpfs".

Belglaste koomiksihullust on raske millegagi võrrelda (või seletada), aga numbrid tõestavad seda elavalt: kokku müüakse Belgias aasta jooksul 22 miljonit koomiksiraamatut ja Brüsseli linn annab isegi igal aastal välja koomiksikunsti auhinda.

Arusaadavalt ei mahu sellises linnas koomiksikangelased ainult muuseumidesse ära. Esimesed suured välisseintele maalitud koomiksid ilmusid Brüsseli majadele 1991. aastal, selle suure püsiva välinäituse organiseerija on Belgia koomiksimuuseum (sest loomulikult on ka selline asutus olemas). Nüüd on koomiksiga kaetud juba 31 seina Pentagoni linnaosas ja neli seina Laekenis, pakkudes ühe maailma ainulaadsema võimaluse nüüdiskunsti nautida. Iseenesest kena, et selleks ei pea päev otsa muuseumis olema, vaid et kunstiga võib kohtuda koeraga jalutades, välikohvikus õlut juues või mõnel loendamatu tervetänavaturgudest ostutuurul olles.

Koomiksijalutuskäigule minemiseks saab kaardi nii internetist alla laadida kui igast linna turismiinfo punktist võtta. Brüsseli Koomiksikeskus korraldab ka giidiga ekskursioone neile, kes tahavad koomiksimaailma sügavemale sisse minna.

www.comicscenter.net

Silvia Pärnamäe

3 Atomium

Brüsseli eelmise elu futuristliku olemisega pärandist Atomium on võimatu mööda vaadata. Ehitatud 1958. aasta maailmanäituse jaoks, mõjub see üle poole sajandi hiljem ikka veel suurema tuleviku ja universaalsuse sümbolina kui märksa uuemad eurokvartali klaasist ja betoonist tornid. Romantikud ja filosoofid näevad Atomiumis küsimust "Millist tulevikku me tahame?", arhitektid ikooni ja majanduslikult mõtlevad inimesed miljonivaadet – täpsemalt vaadet, millega saaks ju üsna kiirelt miljoni teenida, kui inimestel oleks nüüd natuke-negi vähem ideid, mida selle 11 euroga teha, mis nad piletile kulutada võiks!

Tegelikult on Atomiumi huvitavam väljast (tasuta) vaadata, eriti pimedas, kui kuulid ebamaiselt helendama lõövad. Üheksasse kuuli on mahutatud näituseruum, baar ja restoran ning hulk seikluspargilikult järske eskalaatoreid ja treppe.

www.atomium.be

Atomium

Silvia Parmann

4 Üks lihtsalt väga suur pood

Brüsseli *vintage*-aardeid, kitši, ehteid, kunsti, koomiksiraamatuid (ja mõistagi ka lihtsalt prügi) täis kirbuturud muudavad linna nädalavahetustel suureks vabaõhukaubanduskeskuseks. Üks parimaid kohti jahi alustamiseks on iga päev toimuv place de Jeu de Balle'i (Vossenplein) turg. Nädalavahetustel mitmekordistuvad seal nii ostjate kui müüjate hulgad, kes pakuvad kõike alates retrokingadest–külmikutest ja lõpetades prilli- ja pildiraamidega.

Kes kirju turu asemel natukenegi kontrollituma valikuga uuskasutuspoode eelistab, võib pühapäeval suuna võtta rue des Chartreux' poole. Kui muud kauplused sulgevad nädalavahetuseks ukсед, siis siin elu just algab. Kui rue Dansaert on koht, kuhu minna ostma Belgia tipp-moedisaini, siis see tänav pole vähem šikk – ainult hinnad pole nii muljetavaldavad.

Gabriele Vintage (www.gabrielevintage.com) on tänav aegadeim pood, mis on täis 1920.–80. aastatest pärit kingi, riideid ja hoomamatul hulgal kübaraid. Kõrvalmajas asuv Isabelle Bajart (www.isabellebajart.com) on pisut moodsam ja vaoshoitum ning lisaks riietele leiab sealt ka nõusid ja köögividinaid, tihti kastidest sildiga "1 euro".

Teine tänav, mis retroseksuaalid kiljuma paneb, on rue des Renards. Täpsemalt Foxhole Vintage (www.foxholeshop.com), kus lisaks riietele on müügil Casio (kõlab juba nagu 80ndate parimad päevad, eks) käekellad.

Ja kui ülekiilod selleks hetkeks teie silmis veel probleemina ei paista, siis hüpake läbi Les Enfants d'Edouardi juurest (www.lesenfantsdedouard.net) avenue Louise'il ehk Louizalaanil. Iga asi selles poes kannab mõne moesuperstaari nimega silti, kuid teisel ringil on nende hinnad juba sama meeldivad kui koopiatel Hiina turgudel.

5 Õlu ja šokolaad

Kui belglased peaks nimetama, mida geniaalset nad maailmale veel pakkunud on – ehkki arusaadavalt lahutab järgmisi kohti koomiksitest valgusaastates mõõdetav tühik –, siis õlu ja šokolaad mahuvad ka edetabelisse ära.

Suures plaanis on belglased ju suuresti ratsionaalne rahvas, kes teab, et kunst ja mood pakuvad rõõmu ikkagi vaid inimesele, kellel on kõht täis, mistõttu kõik muuseumid, turud ja poed taanduvad arvukuselt siiski šokolaadile ja õllele pühendatud kohtade ees. Neid ei pea ilmingimata koos tarbima, pigem on ikkagi kombeks üks enne ja teine pärast.

Šokolaad tekitab vähemalt eestlastel peas esimese seose Šveitsiga ja tegelikult pole nüüd põhjust oma silmaringi pärast muretseda. Belglaste teise rahvusliku uhkuse autoriks polegi nad paraku ise, nii Brüsseli esimese šokolaadipoe avaja kui ka kuulsal pralinee leiutaja olid šveitslased.

Šokolaadipoodi leida pole Brüsselis keeruline, aga kui ikkagi puhast klassikat tahta, tuleb avada Neuhausi uks – nende esimene kauplus loodi Brüsselis 1857. aastal ja see kuuluski eespool vihatud šveitslasele Jean Neuhausile. Igaks juhuks olgu mainitud, et transrasvast, maisiirupist ja kõigest muust kurjast vaba Belgia šokolaad ei säili kuigi kaua. Tegelikus elus pole see muidugi mingi probleem, ajalugu ei mäleta inimesi, kes oleks söömiskiusatusele nii kaua suutnud vastu seista, et šokolaad halvaks läheks.

Õlu on sama aus ja tõepoolest üdini Belgia enda asi, Eesti-suuruse pindalaga riik suudab toota ligi 1500 nimetust õlut enam kui sajas pruulikojas. Loomulikult tuuakse selle parim osa pealinna kokku ja pole vaja muretseda, et kuidas pärast paari klaasi järgmise pruulikoja juurde sõita saab.

VANALINNA HUBASEIM LOUNGE FIRMA- VÕI ERAPEO KORRALDAMISEKS

Küsi pakkumist
sales@schlossle-hotels.com
või tel: 699 7780
Aadress: Pühavaimu 13/15,
Tallinn

suite
LOUNGE · TALLINN

7 Kanapid

Ida-Euroopast vaadates võib jääda mulje, et Brüsseli linnaaastikku ilmestavad peamiselt piimajõed ja pudrumäed, kuid tegelikult pole pärast 26. novembril kogunenud tuhandete piimatootjate ühist piimavalamisaktsiooni midagi sellist nähtud. Ainsana voolavad läbi linna põhjendamatult tähelepanuta jäänud kanalid, naergu Amsterdami elanikud Brüsseli kui kanalitelinna üle palju tahes.

Eks see Brüsseli inimeste uhkust pisut riivab, lausa nii palju, et kanalite ärarde elu toomiseks on ellu kutsutud suvine Festival Canal – etendus- ja tänavakunstide festival, mille kõik üritused on kuidagi pidi kanaliga seotud.

Mõistetavalt on turisti jaoks kõitvaim võimalus kanaliga tutvumiseks selle peal sõita, mida 2012. aasta suvel külalisesineja sakslane Frank Bölter festivali populaarseima lavastuse käigus lõpuks ka tegi – uhke kaatri asemel küll paberlaevukese (nagu ikka, alarahastatus), mille publik veel kaldal tasuta kokku voltima ja lõpuks ka kätel kaldalt vette kandma pidi.

Et mõnel etendusel laev päris kiirelt põhja vajuks, tuleb isegi proffidele voltijatele soovitada kanalite ja nende (festivalivälisel ajal) siiski peamiselt industrialse ümbrusega tutvuda pärislaevadega sõites, vähemalt suvel on selleks üksjagu võimalusi.

6 Planeedi pööraseim lagi

Kuningapalee võib küll olla maailma kõige ebaoriginaalsem koht, kuhu minna, ent Brüsseli omale vaatavad ka küünilised rändurid lugupidavalt alt üles.

Sõna otseses mõttes, sest selle Peeglisaali lagi on planeedi üks pöörasemaid. Lae särav smaragd-roheline värv näib vastu hiilgavat juveelidelt, kuid tegelikult on kogu pind kaetud Tai kalliskivimardika (*Sternocera aequisignata*) kestadega.

Pöörase saali ehitust alustas Leopold II ja selle lõpetas Belgia kunstnik Jan Fabre 2002. aastal, kelle juhendamisel 29 inimest kolm kuud järjest mardikaid käsitsi lakke kleepisid. Ei rohkem ega vähem kui 1,4 miljonit mardikat andis oma elu kunsti ja kuninga auks.

Nii et seinu katvad marmor ja vask, mis olid Leopold II valik, ning vahepeal sisekujundajana kätt proovinud kuningas Albert I valitud peeglid tunduvad üsna tavalised.

8 Al fresco elu

Päeval klaasi, betooni ja kallite lipsude nägu Brüssel näitab vabadel hetkedel oma tegelikku palet, millel kusagil kabinetides kirja pandud euronõuetega vähimatki seost ei tundu olevat.

Parkides aetakse sead vardasse, veinid korgitakse lahti ning diskoteegid võivad spontaanselt välja hüpata isegi keset tänavat ohutusaartel.

Talvel on tänavaelu rahulikum, kui jõuluturud ja liuväljad välja arvata. Ent talv on Brüsselis ikka lühike.

Silva Pärman

FINLANDIA

2,5 tunniga Helsingisse

KIIRE | MOODNE | SOODNE

Aastavahetusel asub Tallinna-Helsingi liinile uus laev **MS Finlandia**, mille pardal ootab sind esmaklassiline valik restorane ja poode ning mõnus meelelahutus. Lisaks soodsad auto- ja ööpaketid ning ärikläss.

eckeroline.ee

ECKERÖLINE
MÕNUSALT TALLINNAST HELSINGISSE

9 Hüppa vette tundmatus kohas

Mereäärse rahvana pole belglased üllatuslikult suuremad asjad ujud, küll on nad aga hoolitsenud selle eest, et kui ujud silma ei torka, siis teeb seda vähemalt bassein.

Nemo 33, maailma sügavaim ujumisbassein, asub Brüsselis ja varvaste põhja toetamiseks on alustuseks vaja selles 34,5 meetri sügavusele sukelduda.

Basseini idee autoriks on Belgia profisukelduja John Beernaerts, kelle unistuseks oli luua oma kodumaal sukeldumiseks niisama perfektne koht kui Bora Bora.

www.nemo33.com

Nemo 33

Karl-Kristijan Nigesen

10 Horta ja sõbrad

19. sajandi lõpul Brüsselis moodi läinud juugend tõi linnapilti 1000 uut maja. Trenditeadlik linn lammutas uute tuulte tulles neist küll ligi pooled kiirelt maha, aga teine – ja loodetavasti parem pool – on alles. Selle tulemusena Euroopa juugendipealinnaks saanud ja jäänud (Riia, ära solvu) Brüssel on sündinud suuresti tänu arhitekt Victor Hortale – ning veel paarile arhitektile, kes lihtsalt tahtsid talle ära teha.

Kuulus ja hästi makstud juba eluajal, ei kuulnud Horta nende arhitektide hulka, kes klientidele šedöövreid tegid ning ise küünlavalgel katusekambris elama pidid. Eks need arved maksti ära ilmselt hambaid krigistades, aga tagantjärele võiks tellijad muidugi kergendatult hingata, et neil nii hästi läks – neli Horta projekteeritud linnamaja Brüsselis kuuluvad Unesco maailmapärandi nimistusse ja oleks Horta seda aimata osanud, oleks ta arvele mõned nullid lisanud.

Juugendstiili meistri enda maja on üks nendest meistriteostest, mida on kõigil võimalus näha – seal tegutseb praegu tema muuseum (www.horta-museum.be).

Aga rivaalid pingutasid ka. Isegi inimesed, kes juugendist suurt ei pea, jäävad rue des Francs'il seisma Paul Cauchie maja ees, mille fassaad on kaunistatud sgrafiito tehnikas.

Teine sama reaktsiooni esile kutsuv maja on kui mitte muu, siis oma kitsusega – kõigest neli meetrit – ajalukku minev Maison Saint-Cyr, mille projekteeris Horta õpilane Gustave Strauven. 18-aastasena Horta büroosse tööle minnes tahtis ta, nagu kõik hilisteismelised enne ja pärast teda, näidata, et ta teab küll, kuidas asjad käivad, ja õpetajale lihtsalt ära teha. Eks selle maja ees peatuvad tõepoolest kõik turismibussid nüüd ka.

Tugitoolireisijale

Hanna Milleri raamat **“100 PÕHJUST MINNA BELGIASSE”** annab arhitektuuri- ja kunstifriigile väga hea ülevaate nii Brüsseli kui ka kogu ülejäänud Belgia pärlitest, olles suurepäraseks teejuhiks ka kõikvõimalikele antiigi- ja tänavalaatadele ning kirbu-, käsitöö- ja kunstiturgudele. Alapealkiri “Mitte ainult šokolaadist” ütleb juba ära, et šokolaadi pole raamatus unustatud ja tegelikult ka õlut mitte.

Vahur Afanasjevi **“MINU BRÜSSEL”** kannab seevastu alapealkirja “Läbikukkunud euroametniku pihtimus” ning räägibki mõnevõrra rohkem autorist endast kui Brüsselist.

Lennukruis USAs!

estravel

Telli endale ja kaaslasele lennukruis Ameerika ida- või läänerannikul ning naudi totaalset stressivabadust! Lendate vaid eralennukitega väikestelt eralennujaamadelt – ei mingeid järjekordi, ülerahvastatud lennukeid ega takso ootamist. Paketti kuuluvad ka stiilsed hotellid ja meeliterutavad maitseelamused.

24 h reisiabi 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

8-päevane lennukruis USA idarannikul

New York >> New York, Niagara Falls >> Toronto >> Harrisburg >> Washington DC >> Alexandria >> Washington DC >> New York

Hind ühele aprillis alates **1310 €**

Hind ühele maist augustini alates **1862 €**

Vaata lisainfot: www.estravel.ee/lennukruis

9-päevane lennukruis USA läänerannikul

Los Angeles >> Monterey, Carmel >> San Francisco >> Yosemite Rahvuspark >> Cedar City Bryce ja Grand Canyon >> Las Vegas >> Los Angeles

Hind ühele veebruarist aprillini alates **1490 €**

Hind ühele maist augustini alates **2225 €**

Üle ääreta lumise välja

Tekst ja pildid **ANNEKREET HEINLOO**

“You come from South,” teatab kohalik papi pisut üleoleva mõminaga, kuuldes, et Annekreet Heinloo tuleb Rovaniemist. Linnast, mida läbib polaarjoon, kus asub maailma põhjapoolseim McDonald’s jne. Naljakas lugu, aga umbes 600 km ülespoole rännates tundub jõulupealinn tõepoolest kangesti kaugel lõunas asuvat, sest see siin on peaaegu maailma lõpp.

Et Rovaniemi pole see päris Lapimaa, teab igaüks, kes seal teekonda jätanud on. Päris tunne algab Sodankylä metsade taga siis, kui kohanimed saamikeelseks muutuvad. Roavvenjärge, Suoločielgi, Avvil, Ohcejohka – neid arhailisi ugri-mugri nimesid tuleb mul paar korda valjuhäälselt korrata, enne kui nad suupäraseks muutuvad.

Lapimaa on õpetanud mulle kõiksugu praktilisi ellujäämisoskusi. Näiteks, et autos peavad alati kaasas olema otsmikulamp, labidas, kirves ja veokõis. See leiab järjekordse tõestuse kell üks öösel Ivalo lähedal metsa vahel, kui mootorkelkudega trailer kottpimedas lumme kinni jääb. 40 minutit kaevamist, higistamist ja pusimist ning saame oma kolme ja poole tonnise koormaga edasi vededa, varustuse maha laadida ja magama minna.

START! Esimesed poolsada kilomeetrit üle Lapimaa suurima, Inari järve kuluvad hüplikult. Sissesõidetud rajad muutuvad kasutussageduse ja ilmastikuolude tõttu sageli lainetavaks, mis pigem tüütab, kui pakub söidumõnu. Trikk seisneb selles, et mida kiiremini sõidad ja mis nurga alt järjekordset hüppekat tabad, seda vähem loksutab. Aga mõnusaks sellist maastikku ikkagi pidada ei saa. Lõbu algab siis, kui üldkasutatavad trassid maha jätta ja saab lõpuks ometi metsavahelistele radadele keerata.

Esimese pikema peatuse teeme tillukeses Se-

vetti külakeskuses, mis on üksiti ka baar, kauplus, postkontor ja bensiinijaam. Kütus on mahutitest juba paar nädalat tagasi otsa saanud ning veel ei teata, millal uus kogus kohale jõuab. See on niisugustes kohtades tavaline, mistõttu on igaühel alati plaan B.

SEVETTI BAARI jõuab külalisi harva – siin käivad põhiliselt põdrakasvatajad ja metsamehed. Sassis juustega onklid istuvad poeleti kõrval õllekruuside taga ning kõrvallauas sädistavad pisut pilusilmsed saami vanamemmed. Selgelt on näha ka päris-Lapi oluline aksessuaar (ellujäämisõpetus nr 2) – igal endast lugupidaval laplasel peab vool olema uhke nahast tupega puss. Mida suurem väits ...

Õhtu hakul jääme pidama Soome kõige põhjapoolsemas külas Nuorgamis, mis on kogu Euroopa Liidu kõige ülemisem punkt. Mööda Soome ja Norra piiri looklev Teno on Põhjajala kuulsaim lõhejõgi, seega saab õhtusöögiks loomulikult külalistemaja peremehe Raimo piütud ja perenaise Marjatta valmistatud kala. Ega siin palju muid teisi külalisi käigi kui kalamehed ja kelgutajad.

JÄRGMISEL HOMMIKUL ületame varakult Teno ja jätkame Norra Kuningriigi mõjusfääris, kus mootorsaanisõit on rangelt reguleeritud. Väljaspool märgistatud radu sõitmine on keelatud ning patustajaid ajab kohalik saanipolitsei mööda jälgi taga nii kaugele, kui saab. Mõnikord seirab maastikku kullipilgul ka kopter. Linnalegendid tuhandeurostest trahvidest on pannud enamiku soomlasi naabrite poole seiklemist pelgama.

Kui aga esimesed madalad põõsasmetsad on läbitud ning läbi kurude üha kõrgemale platoole tõuseme, algab see osa, mille tõttu kogu see seiklus üldse proovimisvääriline on. *In the middle of nowhere* on parim kujund – nii kaugele, kui silmad ulatuvad, laiub üks suur valge tühjus. Ja seal sa siis oled, tilluke tähtsusetu täpp looduse meelvas, selles kõikvõimsas lumises mittemilleski.

KIHUTAME PEHMES PUUDERLUMES, päike jääkristallides sillerdamas, süda hõiskamas ja adrenaliinunupp põhja keeratud. Inimesed reageerivad sellisele elamusele erinevalt – nii mõnigi täismees on tunnistanud, et kiskus pisara silma ja selgeks sai kõik, mis elus tähtis või tähtsusetu. Olgu kuidas on, aga emotsionaalne on see sõit kindlasti.

Järgmise orus tabab meid lumetorm ning taevas, maa, lumi, tee ja silmapiir sulavad kõik üheks. Nüüd ma siis tean ka seda, mis tunne on sõita valges paberis. Õnneks on meil põhjamaalastel kaasasündinud lumenägemine ja topograafiline GPS, nii et isegi kui midagi ei ole näha, siis natuke midagi ikka näeb.

Rännak jätkub ülevate tunnete kütkes, mille kulminatsioon saabub hetkel, kui maa lõpeb ning meie all ees avaneb vaimustavalt tumesinine Põhja-Jäämeri. Huulgame joovastusest, sest

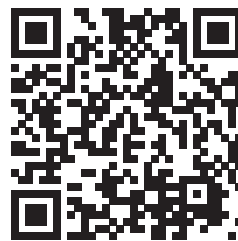
Esimene kohtumine: Eestimaa pääsuke vallutas Põhja-Jäämere. Taustal tilluke Kjollefjordi sadamaküla.

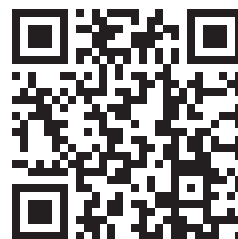
72/1600

Kolmandal juulil 2012 astusid kaks vaprat meest – eestlane Timo Palo ja norralane Audun Tholfsen – maale Longyearbyenis Norras ning lõpetasid oma eepilise retke Põhjapooluselt, mis kestis 72 päeva ja oli 1600 km pikk.

Retke, mida kunagi varem ei ole veel kellelgi õnnestunud läbida ilma lisavarustuse ja koerteta. Oma panuse retke õnnestumisse andis ka tunnustatud suusamärk Fischer ja tema tugevdatud sisuga FISCHER TOUR E99 retkesuusad.

Lisainformatsiooni retke kohta saad lugeda siit:
<http://www.arcticreturntour.com/1/post/2012/07/we-made-it.html>

North Pole to Spitsbergen without dogs and resupplies:
<http://palotimo.blogspot.com/>

FISCHER MURDMASUUSAVARUSTUSE LEIAD:

SPORTLAND, HAWAII EXPRESS, RADEMAR, MARATONSPORT, SILJASPORT, SURFHOUSE, STOPPER

Lapimaa

tundub, justkui oleks saavutanud midagi ootamatult suurt.

SIIN TULEKS ÄRA KLAARIDA ÜKS ARUSAAMATUS – Nordkapi neem Magerøya saarel on Euroopa põhjapoolsem punkt vaid autoga ligipääsetavuse poolest ja tegelikult on Mandri-Euroopa tipp hoopis 70 km kaugusel asuv Nordkinn. Muuseumi ega suveniiripoode seal aga pole ning gloobusega end pildistada ei saa.

Õhtuks maabume Mehamn linnakeses, kus ootavad oivaline õhtusöök, saun ja suplus Jäämeres, mis pole kunagi jääs. Mehamn on tüüpiline Põhja-Norra rannaküla (kohalikus mõistes isegi linn), kus põhiliseks tööstusharuks on kalapiük. Mere ääres võib näha lõputuid heinasaadude aluseid meenutavaid puitkonstruktsioone, mida kasutatakse kalade kuivatamiseks. Paar korda nädalas sõidab sadamasse Hurtigruteni kruisilaev, mis toob tänavatele jalutama uudishimulikke turiste.

Kirglikud kalamehed käivad siit süvamerepüüki harrastamas, aga see on ka peaaegu kõik. Isegi viimane pangakontor suleti möödunud aastal ning finantstehingute tarvis tuleb nüüd ligi 40 kilomeetrit teise linna sõita. Mehamn ongi peaaegu nagu maailmalõpp, siit edasi tulevad veel ainult jääkarud.

UUEL PÄEVAL hakkame Soome poole tagasi liikuma. Mägedes on taas lumetorm ning olematu nähtavuse tõttu kiirus piiratud. Vaiksel, aga kindlalt rühime üle lagedate tühjade väljade Nuorgami poole, et seal kelgud trailerile laadida ning tagasi lõunasse sõita.

Igaüks korjab niisuguselt reisilt üles midagi oma. Kuigi füüsiliselt pole tegemist millegi kaalamurdvaga – erilist sportlikku ettevalmistust ega eelteadmisi see ei nõua –, siis paar eneseületust tuleb läbi teha tahes-tahtmata. Enamasti toimuvadki need pigem peas.

Adrenaliinikoguste ja kogu kogemustekompoti tulemusena on üpris tõenäoline, et tagasi koju pöördud veidi teistmoodi inimesena.

Kus ja kunas?

Mootorsaaniga peaaegu Põhjanabale sõita saab veebruaris ja märtsis, parim aeg selleks on aga aprill. Enne pole mägedes piisavalt lund ning kiviste kurude ületamine on ohtlik.

Jäämere safarid algavad ja lõpevad Ivalos, kus asub Soome kõige põhjapoolsem lennujaam.

Safaril osalemiseks ei ole nõutav eelnev mootorsaanisõidu kogemus, küll on aga vajalik kehtiva juhiloa olemasolu. Sõidumaneerid õpib ära paari esimese tunniga, tähtis on seikluslik vaim ning valmisolek.

Teekond tundmatusse tühjusesse: kuigi lumeväli paistab pehme nagu vatt, on selle all peidus ohtlikud suured kivimürakad.

Lõunasöök saami põhjapõdrafarmi püstkojas. Tõsine pereisa on keskendunud joigumisele.

Karusriidest anorakk 'Elite Pile Shirt'

Suurepärase riideese, mis pakub imepärast kliimakontrolli. Paratexist väliskiht pakub suurepärast tuulekindlust. Lukkudega küljeavad võimaldavad kontrollida temperatuuri ja suur kätesoojendustasku koos kaarditaskuga pakub mitmekülgset kandmismugavust. Anoraki sisekiht on valmistatud paksust karusriidega Reflectatex kihist, mis peegeldab ja salvestab soojust. Anorakk on mugavas kompressioonikotis ning varustatud kahe kapuutsiga – Paratex-Nailon tuulekapuuts ning Paratex karusriidest talvekapuuts.

Karusriidest püksid

Kõrgendatud seljaosaga karusvoodriga püksid on suurepärase kandmismugavusega, millel on tänu Paratexist väliskihile hea tuulekindlus. Karusriie pakub talvistel temperatuuridel mõnusat pehmet soojust.

Niisketes ja poristes tingimustes ning talvel külmakaitkena kasutamiseks mõeldud ülesaapad tagavad kõndimismugavuse kuni -25 kraadi kuures. Saapa sisetald takistab sisejalatsi libisemist ning annab täiendava soojakaitse. Saapal on luku ja velcroga suletav esikinnis ning fikseerimisnöörid ülaserivas ning saapa sees.

Samelini saabaste müügikoht on Gladius

Gladius Tallinn - Tartu mnt 73 (bussijaama ristmik)
Avatud esmaspäevast-reedeni: 10:00-18:00
Telefon: 525 6147

e-pood: gladius.ee

Militaar-, jahi- ja matkavarustus

Tekst ja pildid **PRIIT PULLERITS**, Postimees

Kolm päeva saladusliku paistetuse otsas

San Rafael Swelli nimeline kummaline kõrgendik Ameerikas Utah' osariigis on niivõrd troostitu, ent samas ohtlikult põnev ja metsik kant, et seal ei taha elada ükski hingeline. Sellegipoolest on Priit Pulleritsu meelest võimalik ka niisuguseid üksildasi, kaugeid ja eraldatud paiku nautida – kui asja mõistusega võtta.

Ma ei ole kirurg ja inimese lõikumine käib mulle vastukarva, isegi kõrvalt vaadates, ent sellegipoolest otsustasin tungida laia ja kõrge paistetuse südamesse, kogunisti seda läbiva suure sooeni.

Okei, inimesega siiski tegu ei olnud, kuid seda, mis kavatsus mul meeles mölkus, muud moodi arusaadavalt kirjeldada ei saa.

Niisiis, kujutage ette hiiglaslikku, 121 km pikkust ja 64 km laiust viltuste servadega kõrgendikku Colorado platool. Kujutage ette, kuidas kümneid miljoneid aastaid tagasi murdsid maa-alused kivimikihid ülespoole – ja nüüd näeb tulemus lärttest välja, nagu oleks mustkunstnik heitnud oma lainelise äärega värvikireva kanga üle saladusliku objekti.

TOO SALADUSLIK PIIRKOND, mis ülalt taevast vaadates meenutab suurt-suurt paistetust maapinnal, pole eales olnud inimsöbralik. Mõned on siiski püüdnud sealses metsikus looduses vastu panna, kuid viimaks on pidanud ikkagi lahkuma. Harimiskõlbmatu maa, kus kõrguvad kaljumürakad ja mida lõikavad sügavad jõesängid, ei anna ellujäämiseks just palju lootust. Möödunud kümnendil püüdsid mõned entusiastid toda inimtühja, San Rafael Swelli nimelist kõrgendikku rahvusparki staatutesse upitada, kuid edutult. Vajaliku taristu loomine neelaks ilmselt meeltuid summasid. Üle kõrgendiku kulgev maantee sai valmis alles neli kümnendit tagasi. Selle rajamist peetakse tee-ehitusinseneride suursaavutuseks.

Toda maanteed pidi plaanisengi tungida San Rafael Swelli südamesse. Swell tähendab eesti keeles paistetust ning San Rafaeli nime kannab jõgi, mis sellest sügavas kanjonis läbi lõikab. Kuigi mul oli tolle kandi kohta kaasas mitu üksikasjalikku raamatut, kõik põhjalikult läbi loetud ja ka konspekteeritud, ei olnud neist sedapuhku suurt abi. Näiteks maantee miilpostid, mille järgi õigeid teetsi leida, on viimastel aastatel ümber tõstetud, samuti on maantee äärde mitmesse kohta traataed püstitatud. Lõpuks, pärast pingsat otsimist, sain siiski kätte teeotsa, mis viib Jackass Benchi piirkonda (eesti keeles Puupepa Pukk või Eesli Pink – tõlgi, kuidas tahad). Seal oli plaanis sõita autoga nii kaugele, kui punase savi-liivakattega kivine tee võimaldab, ning istuda siis ratta selga ja vändata San Rafaeli jõe tumedate kanjonite ehk Black Boxi äärde.

Kuid taevast tõmbus seal, kust suunast puhus tuul, ähvardavalt halliks.

MANTEL ÜMBER REHVIDE. Vihmasajud ei ole sealkandis naljaasi. Mu vend käis eelmisel aastal päev pärast sadu San Rafael Swellis ning tema Kia Sorento ei suutnud sealseid teid läbida. (Miks blondiin ei sõida Kiaga? Sest ta telefonile on kirjutatud: Nokia.) Plögasse sattunud rattad vedasid auto teelt kõrvale. Asi on selles, et pinnas muutub juba õrna saju järel kleepuvaks müllkaks. Seetõttu võib igal pool maasturiteede alguses kohata silte “Roads become impassable when wet” ehk teed muutuvad vihma järel läbimatuks.

Olin reisikaaslase Jaanus Laidveega sõitnud maanteelt ligi 20 km kaugusele metsikusse loodusesse, kui hakkasid langema esimesed piisad. Veensin

Selline ongi San Rafael Swelli äär – maa-alused jõud on hiiglaslikud kivimikihid taeva poole surunud.

Plögasse sattunud rattad vedasid auto teelt kõrvale. Asi on selles, et pinnas muutub juba õrna saju järel kleepuvaks mülkaks.

Laidveed, et aitab riskimisest, tuleb meie GMC Terrainil, mis on maasturi kohta madala põhjaga, ots ringi keerata ja kiiresti kaduda, kui me ei taha pärast vihmasadu tunde teepinnase tahenemist oodata. Pidime paaris auklikus kohas pisut teed parandama ning siis nägin, kuidas Salomoni toside alla tekkisid juba üürikese saju järel paksud punased saviplatvormid. Ka auto rehvide ümber moodustus punane kohev savimantel. Õnneks ei jõudnud tee muutuda nii nätskeks, et oleksime kinni jäänud.

Ent vihmasajud on Utah' osariigis imelikud – lühikesed ja lokaalsed. Vaevalt 10–15 km kaugemal ei olnud langenud piiskagi ja päike küttis õhu lämmatavaks. Keerasime autoga pärast ohtlikust olukorrast pääsemist laiale kruusateele, mis viib üle ainsa San Rafaeli jõe ületava silla. Seejärel sisenesime käänullisse, kõrgete mitmevärviliste liivakiviseintega Buckhorn Washi ehk Hirvesarve vadisse, mille põhjas kulgeb San Rafael Swelli raudselt kauneim tee. Selle läbinud, sõitsime umbes 15 km mööda kidura taimestikuga tasandik-

ku, kuni jõudsimme Wedge Overlookile ehk Kiilu servale. Sealt avanevat vaadet San Rafaeli jõe on võrreldud väikse vaatega Arizona maailmakuulsale Suurele kanjonile.

Selleks et öhtupoolikul tagasiteel mitte samu paiku läbida, võtsime autorataste alla 50 km pikkuse kruusakattega Green River Cutoff Roadi (Rohelise Jõe otsetee), mis algul jookseb mööda üksjagu üksluist tasandikku, aga pikapeale muutub üha mitmekesisemaks ja värvikamaks. Häm-mastav, et nende poolesaja kilomeetri jooksul ei jää tee ääres silma ainsatki märki tsivilisatsioonist, vastu sõitis kõigest üks auto. Kummaline mõelda, kui palju leidub Ameerika ühe tavalise osariigi suvalises nurgas maad, kuhu inimesel mingit asja pole. Aga just avarus, vaikus ja üksildus teevadki Utah' ja Metsiku Lääne nii kutsuvaks.

PETLIK KAART. Veetnud öö vanade uraanikaevanduste juurde viiva tee ääres heledate kaljuseinte varjus, alustasime hommikul pärast kiirpudru söömist retke Little Wild Horse Canyonisse. See on San Rafael Swelli põnevamaid ja maalilisemaid kanjoneid. Päike küttis õhu juba varakult soojaks, nii et Laidvee võttis end matkaks lausa ujukate väele. Hoiatasin, et sellises napis riietuses võidakse ta Ameerikas *public nudity* ehk avaliku alastuse pärast arreteerida. Ta ainult muigas minu Ameerika-teadmiste varasalvest pärit manitsuse peale.

Väikse Metsiku Hobuse kanjonisse jõudmiseks tuleb ligi kilomeeter kõndida mööda lii-

Vaadet Wedge Overlookilt ehk Kiilu servalt on võrreldud vaatega Arizona kuulsale Suurele kanjonile.

Utah

vast-kivist vadi, siis ronida kanjoni suudmes üle *chokestone'ide* – need on kanjonisse kukkunud kivilahmakad, mis takistavad edasipääsu – ning seejärel mitte magada maha pöörakut õige nurga taha, sest otsetee viib Belli kanjonisse. Pelgalt kaarti vaadates võib tunduda, et kanjonisüsteemis ei ole võimalik eksida, kuid tegelikkus on hoopis teine: kanjonid on oma soppidega äärmiselt petlikud ning ajavad hooletuid ja algajaid sageli segadusse.

Parim osa algab umbes kahe kilomeetri järel, kui Little Wild Horse Canyon muutub kitsaks ja käänuliseks. Selliseid kohti, kust vaevu läbi mahub, nimetatakse *narrows'*iteks ja *slot'*ideks, eesti keeles kitsusteks ja piludeks. Klaustrofoobia põdejail ei ole soovitatav sellistesse kanjonitesse tikkudagi.

Kitsad kohad, kust läbi pugemiseks tuleb sageli liikuda, külg ees, kestavad Little Wild Horse Canyonis vähemalt poolteist kilomeetrit. Põnevusele lisab esteetilist naudingut kanjoniseinte imeiline tekstuur: vesi on need aegade jooksul kaunilt laineliseks voolinud.

Algajail ja kehaliselt vähevõimekail pole soovitatav Little Wild Horse Canyonisse üldse siseneda, sest seal kulub palju energiat: tuleb ronida üle kõrgete takistuste ja laskuda järskudelt astangutelt, vedada kaasa suurt vee- ja söögivaru ning tagatipuks olla valmis, et kui miilide kaugusel peaks lahvatama vihmahoog, siis söösta tapva *flash flood'*i ehk kiirüleujutuse eest mööda kaljuseinu kõrgemale kohale. (Olen lugenud, et mõned laiades kanjonites kiirüleujutuse ohu kätte sattunud on üritanud

selle eest autoga ära sõita, kuid fataalselt kaotajaks jäänud. Tõele au andes pidigi kanjoneis hukkumise üheks valdavaks põhjuseks olema see, et inimesed püüavad üleujutuse eest masinaga põgeneda.)

URAANIBUUMI JÄLJED. Plaan oli alguses Little Wild Horse Canyoniga vaid paari kilomeetri jagu tutvust teha, aga paik osutus niivõrd kutsuvaks ja paeluvaks, et matkasime lõpuni. Sealt polnud aga mõtet tuldud teed tagasi minna. Keerasime vasa-

Kanjoniid on oma soppidega äärmiselt petlikud ning ajavad hooletuid ja algajaid sageli segadusse.

kule, sammusime vanal mahajäetud kaevandusteel kolm-neli kilomeetrit üle mäe ning keerasime Belli kanjonisse, et selle kaudu auto juurde naasta. Kogu ringi pikkus on 13 km – enamik rajast kulgeb kanjonites liivasel pinnasel – ning selle läbimiseks pakutakse 4–6 tundi. Kuigi me ei tormanud, saime ringi tehtud kolme ja poole tunniga.

Lõuna ajal sõitsime kummalisse Goblin Valleysse ehk Paharettide orgu, mille põhjas seisavad tuhanded tumedast liivakivist eriskummalised kujukesed. Kasutage oma kujutlusvõimet: mõni

Vesi on läbi sajandite Little Wild Horse Canyonis voolinud – sega kõvasti vaeva näinud.

Goblin Valley ehk Paharettide oru põhjas seisavad tuhanded tumedast liivakivist eriskummalised kujukesed.

kujuke meenutab kilpkonna, mõni seent, mõni Steven Spielbergi fantaasiafilmi "E.T." tulumakst peategelast ... Org on ääretuna näiva tasandiku põhja nii hästi ära peidetud, et kauboid avastasid selle alles 1920. aastatel, otsides eksinud karja. Kui paari meetri kõrgused kujukesed oru põhjas poleks looduse loodud – mis iseenesest tundub uskumatu –, võiks ekslikult oletada, et tegemist on maailma suurima vabaõhukunsteiteosega.

Kõige aktiivsem elutegevus San Rafael Swellis läks lahti 1950. aastatel, külma sõja puhkedes. Juba pool sajandit varem oli seal avastatud uraani. Nüüd, võidurelvastuse hoogustudes, läks uraani kaevandamine Paharettide oru läheduses Templi mäe nõlvadel eriti hoogsaks. Lähedusse tekkis isegi väike asula koos toidukaupluse, kohviku ja keeglisaaliga. Aga kui uraanibuum kümne aastaga otsa sai, suri ka asustus peaaegu päevapealt välja. Üritasime sõita autoga nii ühelt kui teiselt poolt ümber Templi mäe, et otsida vanu kaevandusi, kuid saime juba paarisaja meetri läbimise järel aru, et linnamaasturi omadustega sõiduk jääb kõrgetel astangutel ja teravate kivide vahel jänni.

LEHMADE TAGAAJAMINE. Kolmandat seikluspäeva alustasime käiguga Black Dragon Canyonisse ehk Musta Draakoni kanjonisse, kus leidub vanade indiaanlaste huvitavaid kaljujooniseid. Need üle vaadatud, võtsime Swelli ehk geoloogilise paistetu jalamilt piki kanjoni serva ette tõusu paistetu harjale. Meile laskus vastu kaks Coloradost pärit noormeest, kes, nagu selgus, ei käinud ülevälisama, vaid tahtsid sealt langevarjuga kanjonisse hüppata. Aga tuul on liiga kõva, nentisid nad, ja hüppamine jäi ära, sest muidu lennanuks nad vastu kanjoni seinu surnuks.

Tuul, mis päikse käes hästi jahutas, oli tõesti maru. Koguni nii maru, et kanjoni serval pelgasin, mis saab siis, kui peaks tulema tuulekeeris, mis mind endaga kaasa rebib. Siis saan ka äkki hüppe kanjonisse – kahjuks ilma langevarjuta. Kadestasin Laidveed, kes minust 15 kilo kaalukamana võis end ilmselt palju kindlamini tunda.

Eelmistel päevadel olin uurinud veelgi põh-

Suutsime ikkagi valesti sõita, kuigi pealtnäha kõik klappis, isegi kaardil näidatud maanteealune tunnel jäi tee peale.

jalikumalt kohalikke kaarte, et leida maanteelt õiged kruusateotsad pääsemaks Head of Sinbadi nimelist orgu ümbritsevate vaatamisväärsusteni. Sellest hoolimata suutsime ikkagi valesti sõita, kuigi pealtnäha kõik klappis, isegi kaardil näidatud maanteealune tunnel jäi tee peale. Aga mida rohkem me mööda liivatolmust kitsast teekest edasi liikusime, seda kahtlasemaks asi muutus, kuni lõpuks ütlesin: "Stopp!" Keerasime tagasi.

Kui veidi suuremale kruusateele naasime, sain aru, et olime liiga vara sellelt kõrvale keeranud. Imestasin, et raamatutes esitatud skeemidel paistavad kõik kohad nii lähestikku, isegi mõõtkavu arvestades, ent tegelikkuses, nagu ilmneb, on vahemaad meeletud, eriti just silmaga kaedes.

Ekslemine juhatus viimaks vaatepildini, mida poleks osanud oodatagi ja mida Eestis, küllap

Dutchmans Arch ehk Hollandlase kaar asub küll San Rafael Swelli läbiva maantee lähedal, ent selleni jõudmiseks tuleb sõita ligi 10-kilomeetrine ring mööda raputavaid teid.

iseegi terves Euroopas, ei näe kusagil. Nimelt sattusime tunnistama *cattle drive*'i, karjaajamist. Keset tühermaad seisis hiiglaslik *truck* ehk veoauto, selle kõrval metalltaraga piiratud koppel, kuhu oli kokku aetud sadakond vasikat, mullikat ja lehma. Kaks karjameest ehk moodsat kauboid ning üks neiu eraldasid kõigepealt vasikad ülejäänud loomadest ning ajasid nad veoki furgooni ülakorruusele. Seejärel eraldasid nad mullikad sarvedega lehmadest ning ajasid nad samuti furgooni. Küll need mullikad ammusid ja trügisid ja tolmutasid ja kolistasid furgooni treppidel! Viimases järjekorras ajasid nad furgooni lehmad.

Küsisin, mida nad täpselt teevad. Ja kuulsin vastuseks, et nad on ajanud jahedaks talveajaks kõrbealale toodud loomad kokku, et viia nad suveks mägedesse, kus siis on rohkem süüa. Pärisin, kui kaua neil avatud karjamaalt oma sajapealise karja kokkuajamine aega võttis, ja sain teada, et terve nädala. Kusjuures selgus, et neil on kokku kolm sajapealist karja. Mõned loomad pidid talve jooksul siiski ka hukka saama.

ATV-D KURADI VÕIDUSÕIDURAJAL. Lõpuks, pärast väikest seiklemit, leidsime murdunud risti kujulise kivi lähedal üles vana ühetoalise Swasey *cabin*'i ehk tare, kus elas 19. sajandi lõpus kohalik kuulsaim kauboide pere. Sealt siirdusime läbi maanteealuse tunneli ning leidsime kiiresti üles ka Dutchman's Archi ehk Hollandlase kaare, kuhu saabus peagi mürinal tosin ATV-dega seiklejat. Sealt oli plaan sõita ratastega edasi Devil's Racetracki ehk Kuradi Võidusõiduraja nimelise kitsuse tippu. Aga kui hommikune päike mattus päeva edenedes pilvedesse, tuul muutus valjuks ja jahedaks ning ees paistvad teed tundusid üksjagu sügava liivaga,

saime kokku piisavalt palju õigustusi ja vabandusi, et plaan maha matta ja jalgrattad auto pakiruumi jätta. Pealegi, nagu mu naine ambitsioonikate plaanide vaigistamiseks reisidel sageli on öelnud: ega kõiki nurgataguseid pea ka läbi uurima.

Liiasi kulus hiljem autopesulas niigi üle poole saja dollari, et viis-kuus meest enne rendimasina tagastamist selle nii seest kui väljast, nii põhja alt kui tihendite vahelt liivast-tolmust puhtaks küürisid. Olime ühelt üksikult seiklejalt kuulnud, et juhul kui viia tagasi räpane auto, võib hiljem saada 500-dollarilise lisaarve. Ekstrasuure lisapuhastustöö eest.

Käib karjaajamine – keset tühermaad seisab hiiglaslik veoauto, selle kõrval metalltaraga piiratud koppel, kuhu on kokku aetud sadakond vasikat, mullikat ja lehma.

Lennunõu

Utah' osariigi põhiliseks lennujaamaks on 2002. aasta olümpialinn Salt Lake City (SLC). Nagu mujalegi USA-s on ka sinna lendamine viimase paari aastaga kõvasti kallimaks läinud. Lennufirmade ühinemine ja hinnakoostöö kombineerituna kallite naftahindadega on Atlandi-ületuse maksumust reisija jaoks oluliselt tõstnud.

Salt Lake City on üsna tähtis baas Delta Airlinesi jaoks, aga seda eelkõige riigisestele lendudele. Euroopast sinna otselende ei ole ja vähemalt üks lisaümberristumine USA-s on alati vajalik.

Tallinnast algavad madalhooaja hinnad ühe piletiga lendudel umbes 950 eurost Estonian Airi ja Delta opereeritavatel lendudel ümberristumistega Amsterdamis ja Minneapolis (või mujal USA-s, nt Detroitis). Olulise kokkuhoiu võimalusi väga ei olegi, sest Delta väga domineeriva positsiooni tõttu on konkurents väike ja SLC-sse kuigi tihti kampaaniahindu ei pakuta.

Küll on kampaaniad tõenäolisemad tuntumatesse läänerranniku linnadesse ja neid kasutades võib veidi säästa. Näiteks Los Angelese puhul võib kampaaniahinnaga edasi-tagasipilet maksta alla 700 euro, sealt omakorda eraldi pilet Salt Lake Citysse alla 200 euro.

MAURI SAAREND, Estravel

Falafel

ehk killuke Liibanoni

Kuna Eestis falafeli ei pakutud, oli Karl-Kristjan Nigesen sunnitud selle roa valmistamise ise ära õppima. Ajad on muutunud, nüüd saab falafeli ka kodumaal kätte ning vägagi hea kvaliteediga. Aga mis toit see siis on ja kust seda saab?

Tekst **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Küllap olete seda rooga märganud Lähis-Ida kööki serveerivates söögikohtades või suisa mõnes kiirtoidupaigaski. Umbkaudu pooleteisetollise läbimõõduga pallikesed on mõnus eine, hea vaheldus liharoogadele.

See ei ole suusoojaks öeldud. Falafeli tekstuur on sedavõrd lihalik, et mõnigi esmamaitaja võib üllatunult küsida, kas neis pallikeses tõepoolest grammigi loomset ainet ei peitu. Ei, liha siin pole. On kikerherned, mis püreestatakse, vormitakse pallikesteks ja frititakse.

VALGUROHKETE KIKERHERNESTE kolesteroolisisaldus on olematu ning ohtralt vees lahustuvaid kiudaineid aitab veel vere kolesteroolitasetki langetada.

Oleks justkui keskealisele Eesti mehele sobiv dieet? Võimalik. Olulisem on siiski, et falafel on imemaitsev. Serveerituna pitaleivast taskus, manusena salatiks või siis osana *meze*'st (suupistetest), kuulub ta peaaegu kõigi Lähis-Ida maade toiduvalikusse.

Maitse varieerub, kokk võib kikerhernestest

valmistatud püreele lisada rohkem või vähem Lähis-Idale nõnda iseloomulikke maitseid kui vürtsköömen ja koriander, mis maitseintensiivsust ja roa eripära oluliselt mõjutavad. Vormigi võib erineda, vahel on falafel pallikeste asemel sootuks tsepliinikujuline ning kuuldavasti on nähtud ka söörikuvormis isendeid.

Egiptuses on kikerherne asemel kasutuses hoopis favaoad, mis on Eestis tuntud põldoa nime all. Niisiis, egiptusepärase falafel on õieti üsna eestilik (vahest siis ka mitte nii tervislik).

Seni oli vaat et ainus võimalus Eestis falafelide söömiseks neid koduses köögis valmistada. Muide, see pole üldse keeruline, natuke harjutamist ehk kulub ära.

AGA NÜÜD PARIM OSA. Liibanonist pärit Papa Joe ehk Joseph Abou Raad, kes seni on vahelduva eduga pidanud Lähis-Ida head ja paremat pakuvat poodi nii Sadama turul kui Lasnamäel (praegugi aadressil Pae 70), on taas Admiraliteedi basseini äärses turuhoones tagasi ning seekord falafelikioskiga. Lisaks pakutakse hummust (kikerhernepasta tahini, sidrunimahla ja muude heade asjadega), *baba ghannouge*'i (sama mis eelmine, aga kikerherne asemel on baklažaan), datleid, viigimarju ning veel mõndagi, millega saab kiirelt katta igati elegantse Liibanoni suupistelaua.

TAHAD IKKA ISEVALMISTAMIST PROOVIDA? Mine Sadama turult läbi, proovi Papa Joe falafeli, et saada asjast selgem ettekujutus, ning küsi talt lisavihjeid Liibanoni köögi ja valmistamise kohta. Papa Joe ei ole morn ja kinnine eestlane, vaid hoopiski rõõmsameelne liibanonlane, kes sinuga lahkesti suhtleb.

Papa Joe Falafel & Hummus takeaway

Sadama turg, Sadama 25-4

E-K 10-19

Falafel, hummus, *baba ghannouge* ja muudki head ja paremat käigu pealt söömiseks või koju kaasa võtmiseks.

Papa Joe kauplus "Vahemere Delikatessid"

Lasnamäe, Pae 70

E-P 9-19

Pakutakse Lähis-Ida ja Vahemere delikatesse. Eksootilised moosid, kuivained, maitseaineid. Parim bulguri valik Tallinnas. Suurepäraseks õlid, lisaks head *halloumi*'t, fetat, korralikke tihedaid jogurteid ning hoidiseid.

www.kebabking.ee

Kuldkaart

- Eelisjärjekorras teenindus
- Soodustused Estraveli teenustasudest
- Bonuspunktid Estraveli kaudu tehtud tellimuste eest
- Eripakkumised ja soodustused partnerfirmadelt

Confiserie Friida

Confiserie Friida on uus ja uudne šokolaadi-, kohvi- ja kommipood Tallinna vanalinnas Suur-Karja 2. Linna suurim valik käsitsi valmistatud pralineesid, lisaks šokolaadi ja palju muud maiust, hõrk kohv, kvaliteetne tee ja hea vein - kõike seda pakub Confiserie Friida kaunis pakendis igaks sünnimuseks. Tule, naudi ise ja rõõmusta oma sõpra! Friida ootab Sind iga päev!

Püsisoodustus 10% normaalhindadest Kuldkaardi ja Platinum Club kaardi omanikule.

Estraveller soodsamalt

Ka seesama ajakiri, mida käes hoiad, on Estraveli klientidele sutsu soodsam.

Estraveller ilmub koos oma eelkäijatega aastast 2000 ning on siiani ainus mitmekülgne ja turismi eri tahke käsitlev eestikeelne ja kodumaine reisiajakiri! Kuus korda aastas ilmuvana on ajakiri jõukohane vahepala nii endale kui ämmale, meelelahutuseks või kingituseks.

Kõige soodsam on tellida ajakiri aastaks, makstes 16,50 eurot. Poolaasta maksab 8,30 ja otsekorraldus 2,80 eurot.

Viimase tellimiskampaania auhinnaks olnud lennupiletid kahele Seišellidele võitis **Häli Kummel**. Palju õnne ja järgmine loterii uuel aastal!

Soodushinnaga saad ajakirja tellida www.tellimine.ee/estraveller-soodustus

Looduskosmeetika.ee

Aadressilt www.looduskosmeetika.ee leiab suurima puhta kosmeetika valiku Eestis. Natural Me e-pood on keskendunud orgaanilisele kosmeetikale ja pakub laias hinnaskaalas suurepärase kvaliteediga aroomiteraapia, kosmeetika-, näo- ja kehahooldustooted. Saadaval on ligi 1500 hoolikalt valitud toodet 28-lt maailmas tunnustatud kaubamärgilt, valikut täiendatakse pidevalt.

Võib kindel olla, et iga Natural Me toote koostiosa on kontrollitud, see on valmistatud ilma petrooleumi, plastikut, silikoonide, värvide, kunstlike lõhnaainete ning muu ohtlikuta. Lisaks on teaduslikult tõestatud, et orgaanilised kosmeetikatooted toimivad paremini ja on efektiivsemad.

Tellimused toimetatakse kohale enamasti 1–3 tööpäevaga. Vaata lähemalt www.looduskosmeetika.ee.

Püsisoodustuse 10% saamiseks kõikide toodete normaalhindadest sisesta e-poe tellimusse kood 92336 ehk oma Kuldkaardi või Platinum Club kaardi 5 esimest numbrit.

Euroopa
Parim Lennufirma

Globally Yours

TURKISH
AIRLINES

LENDA PARIMATEGA!

Maailma parimad sportlased nauding mugavates täielikult allalastava seljatoega istmetes parimate lennukokkade* loodud delikatesse ja ehsat türgi külalislakust. Kui usud, et sinagi väärid vaid parimat, vali Turkish Airlines – Euroopa parim lennufirma.

* Lennukokkade teenus on sinu päralt lendudel, mis kestavad 8 tundi või kauem.

facebook.com/turkishairlines

twitter.com/turkishairlines | turkishairlines.com

A STAR ALLIANCE MEMBER

Videokit kokku

149€
289€

Varavon Sling
fookus-hoob

Hähnel MK200
mikrofon

SanDisk 16GB
mälukaart

Videograafid

Vali
oma
pool

Hähnel HC-650D
akutald-käepide

Statiiv
Hähnel Triad 60

Overalli video
nupukoolitus

Hähnel Triad 40
statiiv

Fotograafid

Overalli foto
nupukoolitus

SanDisk 8GB
mälukaart

Fotokit kokku

109€
185€

Hinnad kuni 31.12.12

OVERALL PRO SHOP

Canon

RANGE ROVER EVOQUE

ROHKEM KUI LOOTA OSKAD

Kõige ehtsam Land Rover patenteeritud Terrain Response® süsteemiga.

landrover.ee

ABOVE AND BEYOND

NELIKVEOLISE EVOQUE KUUMAKSE ALATES 374 €

Inchcape Motors Estonia

Läike tee 38, Peetri, Rae vald, Harjumaa

Tel. 663 0600, 663 0632; e-post info@inchcape.ee; www.inchcape.ee

Keskmine kütusekulu 5,7 l/100 km, CO₂ emissioon 149 g/km. 37 000 € maksva vara kasutusrendi korral (sissemakse 20%, periood 60 kuud, jääkväärtus 25%, intress 2,84%, lepingutasu 199 €) on krediidi kulukuse määr 5,64%. Tutvu liisingu tingimustega või konsulteerige asjatundjaga.

RANGE ROVER EVOQUE 2,2 TD4 PURE

Intelligentne pidev nelikvedu

Terrain Response

Dünaamiline stabiilsuskontroll

Mägipidur

Nõlvalltõusu abi

17" valveljed

Land Rover Smart Key

LED-päevatuled

Nupust käivitus

Parkimisabi

Autokütusel töötav lisasoojendus

Värviline juhi infokeskus

Soojendusega rool

Soojendusega esiklaas

Automaatne kliimaseade